

VÁCRÁTÓTI MÓKUS ÓVODA-BÖLCSŐDE

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2017

A.) Bevezető

„ Kisgyermekem, csak nézzél szerte szét, éretted van itt minden, ami szép!”

(Várnai Zseni)

Pedagógiai programunkat a Tevékenységközpontú óvodai pedagógiai program alapján fogalmazzuk meg, helyi sajátosságainkat, céljainkat figyelembe véve. Egyes helyeken kiegészítettük, máshol módosítottuk ezt a választott programot, hiszen nevelőtestületünk nyitott az innovációra.

Nevelőtestületünk (a volt és a mai is) 1999-ben a választható programok közül azért a tevékenységközpontú programot adaptálta, mert szemléletében közel áll hozzánk, a helyi viszonyokhoz alakítva beilleszthető nevelési elképzeléseinkbe. Megvalósítható olyan tárgyi feltételekkel, mint amilyenekkel a mi óvodánk is rendelkezik.

A tevékenységközpontú óvodai pedagógiai program, mint elnevezéséből is kitűnik, középpontba állítja a gyermeki tevékenységre épülő nevelést, és ezt az elvet a teljes nevelési folyamaton keresztül kiemelten kezeli.

A pedagógiai program gerincét Gáspár László pedagógiai rendszerének óvodai körülmények közötti alkalmazása alkotja. Ez a pedagógiai rendszer, nevelés és gyermekközpontú, amely a tevékenységeken keresztül és a tevékenységek által történő nevelést tekinti alapvető feladatának.

Óvodapedagógusaink úgy közvetítik kultúránkat, hogy ez által az óvodás gyermekek érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodjanak, képességeik kibontakozhassanak.

Hitvallásunk, az óvodáskorú gyermek egyéni és életkori sajátosságait a legmesszebbmenőkig figyelembe véve, fejleszteni, személyiségét, kiegészítve és folytatva a családi nevelést, derűs otthonos légkörben, amelynek megvalósulása folytán képessé válik a gyermek egyre tágabb környezetbe való zökkenőmentes beilleszkedésre. Ezen a ponton találkozunk először, a nevelőtestületi nézet és a TON. Az Alapprogram is kellő szabadságot biztosít az óvónő munkájában, ezzel a szabadsággal élve és a helyi sajátosságokat, lehetőségeket eddig is kihasználva és beépítve végezzük munkánkat, tág teret adva a gyermeki tevékenységnek, tevékenykedtetésnek, és ezen keresztül a sokoldalú megismerésnek. Óvodai életünket a megismerések komplexitása, gyakorlatiassága és a többoldalú tapasztalatszerzés jellemzi. Elvárás, hogy a kisgyermekkortól kezdve az intézményes nevelés segítsen mindazon készségek, képességek és kompetenciák kifejlődésében, amely a családok és a családhoz, a lakóhelyhez, a baráti körhöz kötődő közösségek megenyhülése miatt az óvodán kívüli nevelésben elmarad. Legyen az óvoda egy olyan sziget, amely őrzi az értékeket, és szeretetteljes, a pozitív énképet gazdagító közösségi élményeket ad.

Az elmúlt évek tapasztalatai azt igazolják, hogy gyermekeink szeretnek óvodába járni, szívesen örömmel tevékenykednek, nyitottak a környező világra, tevékenységükben megjelenik a kreativitás. Meggyőződésünk, hogy a programunkban olyan tartalom jelenik meg, amellyel biztos óvodai életet, nyugodt, kiegyensúlyozott légkört biztosítunk óvodásaink számára.

A program következetes alkalmazása eredményeként többsége óvodáskor végére alkalmassá válnak az iskolakezdésre.

Köszöntjük mindazokat, akik a programot kezükbe veszik, megismerkednek vele, és úgy gondolják, hogy gyermekük nevelését e program szerint dolgozó pedagógusokra bízák.

Kelt: Vácrátót, 2017. augusztus

Az óvoda nevelőtestülete

„Csináljon bármit, ami nyitogatja értelmét, szemét,
szaporítja tapasztalatait, ő azt hiszi: csak játszik.
De mi már tudjuk, mire megy a játék. Arra, hogy
e világban otthonosan mozgó, eleven eszű és
tevékeny ember váljék belőle.”

(Varga Domonkos)

Jövőképünk

Olyan gyermekek nevelése, akik érzelmileg gazdag, településünkhöz kötődő, környezetében jól tájékozódó, érdeklődő, nyitott, az új iránt fogékony, másokat elfogadó, együttműködő felnőttekké váljanak!

Olyan óvodát szeretnénk, amely megfelel legfontosabb partnereink (gyermek, szülő, fenntartó) elvárásainak, ahol az óvoda valamennyi dolgozója legjobb tudása szerint dolgozik ennek megvalósításában!

Gyermekképünk

Gyermekeinknek biztosítjuk a derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkört már az óvodába lépéskor, hogy kedvező érzelmi hatások ériék őket. Szívesen járjanak óvodába, jól érezzék magukat a gyermekközösségbe. A családokkal együttműködve, a nevelési tevékenységüket kiegészítve és segítve, olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik legtöbben az óvodáskor végére készen állnak az iskolai tanulás megkezdésére:

- testileg és lelkileg egészségesen fejlődjenek, képesek legyenek saját szükségleteiket kielégíteni,*
- magatartás és viselkedés kultúrájuk koruknak megfelelően fejlett legyen (udvariasak, illemtudóak, szeressék és védjék a környezetüket)*
- választékosan beszéljék anyanyelvüket, gondolataikat érthetően fejezzék ki,*
- tiszteljék szüleiket, az óvó néniket, a dajka néniket és bizalommal forduljanak hozzájuk.*

Óvodaképünk

a gyermeki személyiség elfogadása, tisztelete, szeretete, megbecsülése,

*a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása,
az alkalmazott pedagógiai hatások, a gyermek személyiségéhez igazítása,
Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk a gyermekek szükségleteinek kielégítéséről, a
testi, a szociális és az értelmi képességek fejlesztését a közösségben végezhető sokszínű
tevékenységekről - különös tekintettel a szabad játéokra.
Változatos tevékenységi formák biztosításával a gyermeki személyiség sokszínű és differenciált
fejlesztését valósítjuk meg, különös támogatásban részesítve a hátránnyal küzdőket.*

I. Helyi adottságaink

1. Az óvodánk bemutatása

Az intézmény hivatalos elnevezése:	Vácrátóti Mókus Óvoda-Bölcsőde
Az intézmény pontos címe:	2163. Vácrátót, Petőfi tér 2.
Telefonsz./Fax:	06-28/ 369-390
E-mail cím:	vacratot.ovoda@gmail.com
Az óvoda OM azonosítója:	032923

Az intézmény fenntartója:	Vácrátót Község Önkormányzata
Címe:	2163. Vácrátót, Petőfi tér 3.
Telefonszáma:	06-28/ 360-012
Fax:	06-28/ 369-388
E-mail cím:	vacratotph@vacratot.hu

Az óvoda vezetője: Pappné Spiegelhalter Julianna

2. Az óvoda környezete, anyagi bázisa

Óvodánk Budapesttől 40 km-re, a legnagyobb környékbéli településtől, Váctól kb. 15 km-re eső kis községben Vácrátóton található. Az óvoda könnyen megközelíthető, mert a település központjában a főút mellett helyezkedik el, egy európai hírű botanikus kert szomszédságában.

Nagy büszkeségünk, hazánk leggazdagabb **Botanikus kertje**. Az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetének Botanikus kertjében 29 hektáron festői környezetben, közel 12 ezer növényfajt magába foglaló, gazdag gyűjtemény található.

A környezet felfedezését a 4 évszak, annak változásai és történései foglalják keretbe. Itt használjuk ki a Botanikus kertünk által kínált lehetőségeket, mert a hét bármely napján ingyen sétálhatunk Magyarország legnagyobb arborétumában, ahol gazdag az élőnövény gyűjtemény. Minden nap, minden évszak rejteget valami szépséget, hónapról, hónapra másik gyönyörű arcát mutatja – a kora tavaszi vadvirágok nyílásától a pompás őszi lombszíneződésig. A műemlék és természetvédelem alatt álló kert az idős óriási fáival, tagoltságával, patakkal, zuhogókkal, tavakkal, mű rommal, vízi malommal – lebilincselő esztétikai élvezetet nyújt. Sziklakerttel és az üvegházban található sok-sok növénnyel az ott dolgozók ismertetnek meg bennünket. A változatos élőhely miatt a kert élővilága is igen gazdag. A fészkelő madárfajok, a tavakban halfélék, puhatestű csigák és kagylók találnak itt otthonra. A környezet szépségéhez beépülő madáretetőkben télen otthonról hozott táplálékkal etetjük az ott élő madarakat. Kiváló lehetőséget kínál a környezet tisztaságának megóvására a természetes anyagokból elhelyezett szemétygyűjtő kosarak használata.

A kertben dolgozó kutatók sok érdekességgel lepnek meg minket előre egyeztetett témákban. A botanikus kert kertészeivel is kapcsolatot tartunk, óvodásainkkal segítségükre vagyunk az egynyári növények ültetése és az őszi növény gondozás munkálataiban. Ezáltal elősegítjük gyermekeink lakóhelyükhöz fűződő pozitív érzelmeinek kialakulását.

A faluban élő őslakosság mezőgazdasággal és állattartással foglalkozott. Néhány családnak ma is ez a megélhetési forrása. Így lehetőségünk van megfigyelni és bekapcsolódni a kerti munkákba, a házi állatokat természetes környezetben láthatjuk, etethetjük és simogathatjuk a nagyszülők udvarán.

Falunkban 3 család foglalkozik számunkra érdekes tevékenységgel:

- lekvár és szörpkészítés
- házi savanyítás
- üvegházi virágtermesztés.

Néphagyományaink megőrzése és elmélyítése céljából kapcsolatot tartunk fenn a nagyszülőkkel és az idős emberekkel. Sajnos múlóban van a szép népviseletünk, és feledésbe merülnek a régi használati tárgyak, ezért a falunkban működő kis Tájháza gyakran ellátogatunk. A tulajdonos nagy lelkesedéssel mesél nekünk a régi korok világáról.

Az óvónők többsége a falu szülöttje, tehát már gyermekkoruk óta részesei lehettek a falu hagyományainak, amit beépítenek a nevelő-oktató munkájukba.

A szülőket is igyekszünk meggyőzni arról, hogy a kitűzött feladataink és céljaink erősítik a faluközösség összetartozását, mely a hazaszeretet kialakítása szempontjából is nélkülözhetetlen.

Személyes jó példával elől járni, a gyerekeket a helyes cselekvésre rávezetni. Megfelelő viselkedéssel, jó szóval az összetartásra és egymásra való figyelésre nevelni. A világ dolgaihoz örömteli cselekvő hozzáállást kialakítani. Hisszük, hogy érzéseink, tetteink, magatartásunk jó példát mutat azoknak a gyerekeknek és szüleiknek, akikért dolgozunk.

Az óvodai csoportok száma: 3 (kis, közép, nagy) amely 70 gyermek óvodai nevelését teszi lehetővé. A csoportok kialakítását, a gyermekek kora, fejlettségi szintje, illetve az adott körülmények határozzák meg. Ez tanévenként változhat a szükség és lehetőség figyelembevételével. Az eddigi tapasztalatok alapján és a védőnői születésszám előjelzése szerint 3 csoportra való gyermeklétszámmal lehet számolni az elkövetkezendő években is.

Az 1989-es tanévtől volt szlovák nemzetiségű nyelvoktatás az intézményben 2014. augusztus 31-ig. A hátrányos helyzetű gyermekek száma valamennyi csoportban alacsony.

A társadalmi élet változásainak következtében egyre több a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, részképesség – lemaradással érkező és az egészségügyi szokások hiányával rendelkező kisgyermek.

A községben élő családok szociális, anyagi, kulturális helyzete nagymértékben különbözik.

A megváltozott életkörülmények hatnak a gyermekekre: a technika fejlődése, a megnövekedett élményforrások kezeletlensége, családok szerkezetének változásai, megélhetési problémák és a munkanélküliség.

Az életszínvonal tartására való törekvés miatt kevés idő jut a közös családi programokra, együttlétre, meghitt beszélgetésekre, mesehallgatásra. Egyedüli kulturális szórakozást legtöbb helyen a tv-zés jelenti. Kevesen osztják meg a ház körüli munkát, a kertészkedést és az állatok gondozását.

3. Tárgyi feltételrendszerünk

Az 1920-ban alapított intézménynek hagyománya van a településen.

A település lakói rendszeresen igénybe veszik az óvodai szolgáltatást. Nemcsak a vácrátóti, hanem a környező településen élő családok is szívesen választanák gyermekeiknek az óvodánkat. Sajnos a férőhelyek száma miatt erre nem mindig adhatunk lehetőséget. 2017 augusztustól az intézmény rendelkezik bölcsődei félegységgel, ahol ellátható a 3 év alatti gyermekek intézményes nevelés-gondozása - fejlesztése.

A gyermekek 3 éves korukban jöhetnek be az intézménybe és az iskolás korukig folyamatosan az óvoda használói.

A jelenlegi óvoda épülete 1956-ban épült, először 1 majd 2 csoportos óvodaként működött. A mai 3 csoportos arculatát 1993-ban történt átalakítás során kapta: úgy, hogy az óvodás korú gyerekek igényeinek megfelelően működhessen: csoportszobák, mosdók, WC-k, folyosók és a logopédiai foglalkoztató lett kialakítva. Egységes óvoda – bölcsőde került beindításra 2014. szeptember 1- től a kiscsoportban, ahol a gyermek létszám nem haladhatja meg a 20 főt – a 3 év alatti gyermekek száma maximum 5 fő lehetett.

2016-2017-es nevelési évben óvodabővítési pályázattal egy új építésű csoportszoba, hozzá tartozó öltöző-, mosdó helyiség lett építve. Itt kaptak helyet a mini csoportosok. Még ennek a nevelési évnek a nyarán ezt a helyiséget önálló bölcsődei félegységgé alakítottuk át, és a szükséges engedélyek beszerzése után váltunk óvoda-bölcsőde intézményévé.

Az óvoda épülete 2008-ban lett felújítva. Az épület állaga jó, külső és belső képünk esztétikus. Erről naponta kapunk visszajelzést, az előttünk sétáló, kiránduló, botanikus kertet látogató vendégektől! Belső adottságaink megfelelőek, három csoport működéséhez van kialakítva, melyek tágasak és világosak.

A **csoportszobák** több funkciót is ellátnak: a játék, a tevékenységek, az étkezés és az alvás helyéül is szolgálnak, és 25-28 fő számára nyújtanak elegendő teret.

Minden csoporthoz külön **öltöző és mosdó helyiség** tartozik. A gyermek WC-ék mérete és száma megfelelő.

A folyosón a szülők tájékoztatására szóló hirdetményeket helyezünk el.

Óvodánkban felmenő rendszer van, így a termek berendezési tárgyai egy-egy korcsoportra vannak igazítva.

A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni.

A testnevelés foglalkozások megtartásához ideálisnak mondható **tornaszobával** rendelkezünk, ahol a tornaszerek alkalmazásával sokirányú mozgásfejlesztés valósul meg.

Mivel az óvodai környezeti hatások jelentősen befolyásolják a gyermekek személyiségének alakulását, ezért olyan esztétikus színharmóniát biztosító, gazdag tárgyi környezetet alakítunk ki, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását.

Az épületben található a **főzőkonyha**, mely az óvodás és iskolás gyermekeken kívül a faluban élő idős embereknek és a szociálisan rászorultak számára is főz. Nagy előny, hogy frissen és melegen kapjuk az ételt, nem kell azt szállítani.

Központi gázfűtés mellett geotermikus fűtés is segíti az őszi, téli és tavaszi időben a megfelelő hőmérsékletet.

Óvodánk rendelkezik a helyi pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel, de bővítésükre, korszerűsítésükre folyamatosan szükség van.

Ehhez a költségvetési kereten túl felhasználjuk az óvoda alapítványának bevételeit és a nyertes pályázataink többletforrását és az SZMK anyagi segítségét.

Az óvoda udvara is 2008 lett felújítva.

Kialakítása, felszerelése az óvodának sokféle tevékenységét szolgálja minden évszakban és a különböző napszakokban. Udvarunk tágas, hatalmas árnyékot adó fák övezik körbe. Egy része fűvel, egy kevés része aszfalton van borítva. Napsütötte és árnyékos részek ideális életteret nyújtanak az év nagy részében. A környezet esztétikáját virágzó bokrokkal, és élő növényekkel tovább díszítjük.

Az óvodás csoportok külön-külön játszanak egy-egy udvar részen anélkül, hogy az el lenne választva egymástól. Megengedett az is, hogy a másik csoportba járó gyermekek találkozzanak és beszélgessenek egymással.

Mozgást fejlesztő eszközök (mászókák, hinták, csúszdák, mókuskerekek, homokozók) és egyéb udvari játékszerek teremtik meg a lehetőségét a sokoldalú szabadon választott tevékenységeknek.

Az udvar nagymértékben szolgálja a gyermekek nyugodt, derűs, örömteli óvodás napjait.

Két ivókút került kialakításra. Ez mindannyiunk számára azért nagy öröm, mert kiemelten fontosnak tartjuk a gyermekek szükségleteinek kielégítését. A napi folyadék utánpótlásról régebben úgy gondoskodtunk, hogy az óvoda konyhájáról kancsóban hoztunk az udvarra innivalót.

Most ez már sokkal higiénikusabb és nagyfokú önállóságra neveli gyermekeinket. A szülők is nagy elismeréssel fogadták.

Már több sikeres pályázatot nyertünk az évek folyamán, melynek eredményeképpen változott ilyen pozitív irányba óvodánk képe.

Sikeres pályázattal készítette el az Önkormányzat az óvoda épületének tetőcseréjét és a központi fűtés korszerűsítését a 2010-ben.

Minden alkalmazottunk feladata, hogy az óvoda épületét, udvarát, berendezését úgy alakítsa ki, és óvja, hogy az a lehető legjobban szolgálja a gyermekek nevelését, fejlesztését. Legyen tiszta, gondozott, esztétikus minden terme, öltözője, mosdója, udvara, utcája és előtere.

A tárgyi felszereléseinket, amelyeket a gyermekeink használnak számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel helyezük el. Biztosítani kell a megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak és lehetőséget teremteni a szülők fogadására.

A szülők leterheltsége és az esetenként alacsony iskolázottság még inkább ösztönöz bennünket az ideális személyi-tárgyi környezet kialakítására.

4. Az óvoda személyi feltételei

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Az intézmény dolgozói:

Az intézményünkben (óvoda-bölcsőde) összesen engedélyezett álláskeret: 14 fő

Ebből: óvónők létszáma összesen: 7 fő

Pedagógiai asszisztens: 1 fő

Kisgyermekgondozó- nevelő: 2 fő

Dajkák száma összesen: 4 fő

Óvónőink felsőfokú végzettségű óvodapedagógusok, szakvizsgája 1 óvónőnek van, további szakképzése 2 fő óvónőnek van. 2 fő óvodapedagógus részt vett a minősítő eljáráson, és bekerült a PED.II-be.

A nevelőtestület sok éves szakmai tapasztalattal, kiváló szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak.

Továbbképzés keretein belül ismerkedünk a kompetencia alapú neveléshez szükséges módszerekkel.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakemberek közreműködését igényli.

Az óvónők fiatal koruk ellenére erősen kötődnek a hagyományokhoz.

Elkötelezettség és a jövő iránti felelősség vezérli munkánkat és magatartásunkat.

Az óvónő – párok együttműködésének elvei: a nevelési programban megfogalmazott alapelveken túl is teljes összhangban végezzük napi munkánkat a csoportokban, hiszen a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében fontos, hogy egész nap azonos nevelői hatások ériék őket (napirend, szokásrend)

Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de szolgáltatásainkat a szakmaiság, és a gyerekek mindenek felett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg.

Munkánk középpontjában a gyermek áll. Most kell a fejlődésükhöz mindent megadnunk, hiszen

Boldog gyermekeket akarunk nevelni! – Vidám óvodai életet alakítva ki számukra!

Hangsúlyos szerepet kap a **kompetencia** alapú fejlesztés, mely lehetőséget biztosít:

- a képességfajták képességszintek szerinti fejlesztésre,
- a gyermekek neveltségi szintjét és fejlettségét figyelembe vevő differenciált fejlesztésre,
- az óvoda-iskola átmenet, a befogadó pedagógia, a játék, az érzelem és az erkölcs új tartalmú megközelítésére,
- saját kompetens személyiséggé válás folyamatának a megsegítéséhez,
- az egész életen át tartó tanulás megalapozásához.

Hisszük, hogy :

Minden gyermek MÁS, ezért fontos feladatnak tartjuk, hogy óvodánk **integrált** nevelés keretében felvállalja a **hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek** felzárkóztatását, helyi körülményeinknek figyelembevételével **a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését** (beszéd fogyatékos és enyhe értelmi fogyatékos), **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelését, fejlesztését a kiemelkedő képességű gyermekek tehetséggondozását, a multikulturális és interkulturális integráció** lehetőségét.

A pedagógiai munkát segítő dajkák mindannyian elvégezték a dajkaképzőt. A dajkák társak a nevelőmunkában, megbízható, figyelmes munkatársak. A képesítésük megszerzése óta pedagógiai és pszichológiai ismereteik birtokában hatékonyan vesznek részt a gyerekek óvodai életében. Az óvodapedagógus és a dajka munkája összehangolt, a dajka az óvónő útmutatása alapján végzi tevékenységét.

Heti 5 órában 1 fő logopédus foglalkozik a beszédhibás gyerekekkel.

Heti 3- 4 órában a részképességek területén elmaradást mutató gyerekekkel 1 fő fejlesztő pedagógus/óvónő külön foglalkozik.

A gyermekek étkeztetéséről az önkormányzat konyháján egy vállalkozó főz és gondoskodik a gyermekek egészséges táplálkozásáról.

II. A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja és feladatai:

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának.

Programunk az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés – érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvoda szakmailag önálló intézmény, a családi nevelés kiegészítője. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő ütem figyelembevételével.

Az óvoda-nevelő intézmény, és mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Tehát nem csupán „megengedi”, hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével. A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3-7 (8) éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz **kooperációra és kommunikációra** kívánja képessé tenni óvodás korban a gyermekeket.

A kooperáció és kommunikáció az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmakat foglalja magában:

A kooperáció konkrét tartalma:

a társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös, összehangolt erőfeszítésén alapuló folyamatos megvalósítása

A kommunikáció konkrét tartalma:

a közmegegyezésre (konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja:

A 3-7 (8) éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:

- teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.
- az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.

Pedagógiai programunk – az óvodás gyermekek szociális életképessége növelése érdekében fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet megteremtését feltételezi.

A nevelést – mint tudatos értékválasztást – nevelési helyzetekbe épített tevékenységeken keresztül valósítjuk meg.

A nevelési alaphelyzet mindenek előtt az óvodákra jellemző tevékenységek, együttnevelési formák, kapcsolatok fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében létezik.

A tevékenységközpontú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Programunk vallja, hogy a gyereket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová.

Mire orientálhat az óvoda? A szélesen értelmezett életfeladatokra. Mi azt állítjuk, hogy az életfeladatokra orientálás az igazi tennivaló. Azt mondjuk, hogy az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

5. A fejlesztés tartalmi eszközei

5. 1. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végső soron minden alkotó, termelő képesség társadalmilag szükségesnek tekinthető. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladás feltétele, forrása. Ezt a kettős meghatározottságot a pedagógiának nem áll módjában megkerülni, a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenységszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással:

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. Ebben a minőségében egyszerre több részfunkciót teljesít; a nevelés

- *orientáló tevékenység is,*
- *tevékenységszervezés is,*
- *képességfejlesztés is.*

Az első két funkcióval korábban már foglalkoztunk. Most a harmadik részfunkció sajátosságait és teljesítésének feltételeit vizsgáljuk közelebbről.

A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma szinte végtelen; ezeket képtelenség lenne áttekinteni és külön-külön formálni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének a nevelés szempontjából kitüntetett képességosztályok.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

- 1. Az első csoportba tartoznak a **kooperációs** képességek,*
- 2. A második csoportba tartoznak a **kommunikációs** képességek.*

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg.

Más szóval: korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- a tevékenység a kifejlesztett képesség forrása (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek)*
- a tevékenység nemcsak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség, meghatározott tevékenységekre való alkalmasság)*
- a tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók)*
- A tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg).*

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg. Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció egymással összefüggő folyamatában a kommunikáció és a kooperáció gyakorlása közben és által szerezheti meg. Ezek, mint említettük, kitüntetett képességosztályok ; bár nem tartalmazzák az emberi képességek összességét, magukban foglalják azokat a lényegi képességeket, amelyek a tudatos emberi élet folytatásához elsőrendűen szükségesek. Az emberi képességek összessége több emberformáló folyamat, pl. a szocializáció, a művelődés eredményeként jelenik

meg. Az előbbieken azonban itt is aktív szerepet töltenek be: szervezik, rendezik, hatékonyabbá teszik, stb. az egyén képességstruktúráját.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- *Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit*
- *A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.*
- *A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást*
- *Minden gyermek képességét önmagához - a saját lehetőségeihez - viszonyítva igyekezzen fejleszteni*

A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI:

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

Az objektív (külső) feltételek, mint az óvoda épülete, berendezései, az óvoda udvara a gyermeket körülvevő környezet általában adottak. Ebben a tekintetben a tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket. Csupán arra korlátozódunk, hogy a Magyarországon elfogadott szabályok alapján megfelelő csoportszoba, mosdóhelyiségek és udvar álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvónői önállóság kérdéskörébe tartozik, hogy a meglévő adottságokon belül milyen bútorzattal és hogyan alakítják ki az óvoda belső tereit és csoportszobáit. Az objektív feltételek azonban minden óvodában a lehetőségekhez mérten javíthatók. Például nagyon fontos lenne, hogy az óvodák udvarai fűvel és kavicssal borított részt egyaránt tartalmazzanak. Ez nemcsak az egészséges életmód feladatainak megvalósítását tenné könnyebbé, hanem kellemesebbé is varázsolná a gyermekek környezetét. A program megvalósítását szintén elősegítené, ha az óvodák udvarát sem kerítésekkel, sem sövényekkel nem választanák el,

hanem éppen ellenkezőleg arra törekednének, hogy minél nagyobb egybefüggő játszó és mozgásra alkalmas tereket alakítsanak ki.

Ez nagymértékben elősegítené azt a pedagógiai célunkat, hogy a kooperáció és kommunikáció gyakorlása az egész nap folyamán kölcsönösen és akadálytalanul megvalósuljon. Ugyanezt a célt szolgálja a csoportszoba szűk kereteinek kitágítása azáltal, hogy minél nagyobb területen engedjük az óvodásokat mozogni. A folyosó, a mosdó, az előterek mind-mind alkalmasak arra, hogy játszó és beszélgetőhelyek legyenek a gyermekek számára. Ugyanakkor támogatjuk, bátorítjuk, lehetővé tesszük az egyik csoportból a másikba történő átjárást, a kisebb és nagyobb gyerekek egymás közötti kommunikációjának és kooperációjának elősegítése érdekében.

A tudatos fejlesztés szubjektív feltételei:

5.1.1. Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

5.1.2. Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban, személyisége az elfogadó és segítő, támogató attitűdön alapszik. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb. Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran

előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmónikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóságot, rugalmasságot, döntési képességet, helyzetfelismerő képesség meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

A tevékenységközpontú programmal dolgozó óvodapedagógusok merészen elengedhetik a fantáziájukat, mert minden, a csoportot érintő kérdésben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy az életadta szituáció nemcsak lehet, de kell is a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermekeket bevonni.

5. 1. 3. Az óvónő és a dajka együttműködése

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelőhatásokat.

5. 2. Az egészséges életmódra nevelés

Az egészséges életmódra nevelés mai életünkben felértékelődött, fontossága hosszú távon meghatározza a felnövő gyerekek önmaguk által kialakított életstílusát. Az egészséges életmód magában foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét is.

A gyerekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. Meghatározónak tartjuk a megfelelő napirend kialakítását, mely elegendő időt biztosít az egyes tevékenységekre, így megteremti a stresszmentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt, a gyerekek számára is kiszámítható légkört.

A gyerekek befogadásakor tájékozódnunk kell a gyermek lehetséges betegségeiről, betegségeire való hajlamáról (pl. allergiák).

Az egészség óvása elválaszthatatlan a mozgásfejlesztéstől, segítik a gyermekek kompetens személyiségfejlesztését.

- Nagymozgások fejlesztése (pl. futás, mászás)
- Finommotorika fejlesztése (pl. gombolás, cipzárázás)
- Szem-kéz koordináció fejlesztése (pl. fésütködés, folyadéktöltés)
- Testséma fejlesztés (pl. öltözködés, tisztálkodás, udvari játék)
- Percepció fejlesztése (pl. mozgásos játék, tisztálkodás, étkezés)

Az egészséges életmódra nevelés területei az óvodában:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

- **Gondozás** – (öltözködéskor a helyes sorrend, minden korosztálynál fontos a fogápolás, önkiszolgáló tevékenységek)
- **Testi nevelés** magába foglalja – (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás: naponta friss gyümölcs és zöldség fogyasztása (természetes mozgásigényét, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését.)
- **Egészségvédelem, edzés** – (higiénés szabályok betartása, baleset megelőzés, a levegő, a víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét.)
- **Mozgásfejlesztés** – a szabadidő hasznos eltöltése (játsszótér, csoportszoba, udvar)
- **Pihenés** – nyugodt légkör biztosítása, az altatás hangulatához illő mese, halk zene. A gyermekek egyéni alvásigényének és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtése.

Célunk: az egészséges életmód megalapozásával a testi – lelki egészség biztosítása. A gyermekek biológiai- biztonsági, önérvényesülési szükségleteinek kielégítése.

Hátrányok felismerése, prevenció-korrekció a szakszolgálat bevonásával.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegőrzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- Egyéni szükségletekhez igazodó feltételrendszer kialakítása, biztosítása (esztétikus környezet, megfelelő napirend, hetirend)
- A családi szokásokat figyelembe véve optimális, a gyermekek életkorának és igényeinek megfelelő életritmus alakítása.
- Az önkiszolgálás (öltözködés, tisztálkodás, étkezés, mozgás, pihenés) terén minél nagyobb gyermeki önállóság biztosítása. A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvéta használata)
- Rendszeres mozgással egészséges életvitel kialakítása, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése. A gyerekek levegőzésének biztosítása minden nap -10 fokig.
- A gyermekek egészségügyi állapotának figyelemmel kísérése, változásokról a szülők tájékoztatása.
- Családdal együttműködve egészségmegőrző életre nevelni a gyermekeket.
- A gyermekek edzettségének, teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, ellenálló képességének figyelemmel kísérése.
- Megfelelő szakemberek bevonása-szülővel együttműködve -speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi-lelki nevelési feladatok ellátásában.

A fejlődés várható eredményei:

- A gyermekek önállóan végezzék a személyük körüli testápolási, tisztálkodási, öltözködési teendőket.
- Váljanak képessé szükségleteik szándékos irányítására.
- Válgják igényükké önmaguk és környezetük rendben tartása.
- Ügyeljenek saját külsejükre, törekedjenek az esztétikus megjelenésre.
- Vigyázzanak önmaguk és egymás testi épségére.

- Válgjon szokássá az étkezés közbeni kulturált magatartás, az önálló szükségleteiknek megfelelő étkezés, az asztal és környékének esztétikus rendje.

5. 3. Játék – és tanulási tevékenység

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióval éri el.

Az óvodában kiemelt a szabadjáték túlsúlyának érvényesülése.

A játék a hatékony személyiségformáló hatása miatt megkülönböztetett helyet kap az óvodai nevelőmunkában.

A játékot a 3-7 (8) éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenységnek tekintjük. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket.

A gyermek játékos tevékenységben dolgozza fel mindazokat a tapasztalatokat, amelyeket a szűkebb és tágabb társadalmi környezetben szerez.

A játék örömforrás, a gyermek alapvető tevékenységi formája. A játék során a gyermek feloldódik, megszűnnek gátlásai, átadja magát az önfeledt, élményt adó tevékenységnek. Az élmény növeli az aktivitást és kitartást, így a játék kreativitásukat fejlesztő, és erősítő tevékenységgé válik. Eközben fejlődnek a gyermekek érzékei, térképze, mozgása, gondolkodása, beszéde és kapcsolatteremtő képessége. Fejlődik társas viszonya, mert az együttes játékszabályok, normák betartására készíti. A gyermek a játék minden helyzetében önállóan dönthet, ez a szabadság érzését biztosítja számára.

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré. A játék a legtöbbet mond el a gyermekről. Megfigyelés során megismerhetjük problémáit, vágyait, rejtett érzelmeit, szorongásait. Fontos tehát, hogy a gyermek játéka ne szoruljon korlátok közé. Az életre nevelés a játékból indul, a játék segítségével teljeseedik ki. Ezért fontos, hogy a napirendben a tevékenységek megszervezésekor a játék megkülönböztetett időarányt kapjon. A játék olyan komplex tevékenységforrás, amelyet az óvónőknek tudatosan kell felhasználni a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában.

A játék kicsiben maga az élet, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból.

Az élmények szerepe nagyon fontos a játékban. Az élmény legyen a gyermekek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetből hoz, vagy legyen az óvodás társakkal átélt élmény. A különböző szituációk megteremtésére, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját igényli.

A játék formái az óvodában:

- gyakorló vagy funkció játék
- szimbolikus szerepjáték
- konstruáló játék
- szabályjáték.

Cél:

Legyenek képesek intellektuális, mozgásos és szociális tapasztalatok, élmények átélésével gyermeki vágyaik és ötleteik kibontakoztatására játéktevékenységekben.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Feltételek biztosítása (nyugodt légkör, elegendő hely- idő- eszköz- élményszerzési lehetőségek biztosítása).
- A támogató környezet megteremtése során figyelembe kell vennie a gyermekek előzetes tapasztalatait, és ezekre kell építenie.
- Különböző játékfajták megjelenésének elősegítése.
- Kooperációs és kommunikációs képességek fejlesztése.
- Segítse a gyermeki fantázia kibontakoztatását.
- Érvényesítse a szabad játék túlsúlyát, játékirányítása legyen indirekt.
- A játéktevékenység irányítása során személyre szabott, pozitív, egyéni, fejlesztő értékeléssel segítse a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

A fejlődés várható eredményei:

- Legyenek képesek akár több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- Szimbolikus- szerepjáték legyen fő játékfajtájuk.
- Konstruáló játékok legyenek kreatív.
- Mozcásos és értelmi szabályjátékok szabályait értsék meg és törekedjenek betartásukra.
- Viselkedésük a játékban legyen kulturált.
- Képesek legyenek döntéseket hozni: kivel, mivel, hol szeretnének játszani.

- Önállóan is készítsenek a játékokhoz eszközöket.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékelésével segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A játék és a tanulás összekapcsolódik az óvodában, mivel a gyermek-játék közben észrevétlenül tanul.

Játékban a motoros, szociális és verbális tanulás komplex formában jelentkezik, a teljes személyiség fejlődését és fejlesztését támogatja. Tevékenység közben rengeteg tapasztalatot szerez a tárgyi világról és az emberi viszonyokról.

Az önfeledt játék kommunikációra ösztönzi. Ezáltal gyarapodik szókincse, tökéletesedik beszédtechnikája.

Játék közben egyszerre több érzékszervvel vesz részt a tapasztalatszerzésben. Ezért

a játékot a tanulás „legfontosabb”, de nem kizárólagos színterének tekintjük. A nevelési folyamat egésze alkalmas arra, hogy spontán vagy irányított módon tanuljon a gyermek. A hatékonyságot egyértelműen meghatározza a gyermek motiváltsága, a belső készlet. A spontán tanulás erre épül, - de direkt eszközökkel és önkéntelen odafigyeltetésre készíthető ez által a gyermek.

Az óvodáztatás felső szakaszában a jól időzített, életkori sajátosságokat figyelembe vevő, játékos szituációk teremtése kedvezően befolyásolhatja az óvodáskorú gyerekek tudás iránti vágyának felkeltését.

Az iskolai tanuláshoz való pozitív viszony kialakulásában nagy jelentőséggel bír a társaktól, nevelőktől elcsent tanulási technikák elsajátítása.

Ezáltal tökéletesedik a gyermek megfigyelőképessége, munkaalkalmassága, önállósága, kitartása, problémamegoldó gondolkodása, együttműködési készsége.

A sikerélmény erősíti önbizalmát és bátorságot ad neki a nehezebb feladatok megoldásához. Az óvodában csak interakciókban képzelhető el a gyermekek egyéni szükségleteihez igazított tanulás.

A tanulás lehetséges formái:

- Utánzásos tanulás
- Minta- és modellkövetéses magatartás – és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- Spontán játékos tapasztalatszerzés
- Cselekvéses tanulás
- Gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- Óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- Gyakorlati problémamegoldás

A tanulásnak és az értelmi fejlesztésnek is alapja a gyermek kíváncsiság, melyet tevékenységekben gyakorolva újabb és újabb tapasztalatokat, élményeket, ismereteket gyűjtve felhasználhatunk a gyermeki képességek fejlesztésére.

Az ismeretek teljesítményképes tudássá válása eredményezi a kompetens (hozzáértő) gyermeki személyiséget. A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésben sajátít el. A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése valamint értelmi képességeinek fejlesztése (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) különböző élethelyzetekben gyakorolható. A képességek fejlesztése egyénre szabottan, differenciáltan lehetséges. Akkor lehet hatékony, ha egyes gyerekekhez igazított módszerekkel, eszközökkel végezzük.

A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényéhez, egyéniségéhez, teherbírásához, képességeihez és a nevelő beállítódásához igazodó csoportszerkezet és tanulási keret megválasztását is.

A tanulás a nevelés egészen belül egyénenként, osztott és osztatlan csoportokban, kötött és kötetlen kezdeményezések, tevékenységek, beszélgetések, tapasztalatszerző séták formájában egyaránt megoldható.

A módszerek megválasztása a nevelő kompetenciájába tartozik, néhány rendező elv megfogalmazása mellett.

Ilyen pl.:

- A szemléletesség, fokozatosság, folyamatosság elve,

- A kreativitás erősítése
- Meglévő képességből kell kiindulni, és a hiányos képességet kell támogatni.

Cél:

Az óvodás gyermek kompetenciájának fejlesztése, attitűdök erősítése, magatartásformálás. Olyan képességek kimunkálása, amelyre az iskola építeni tud.

5. 3. 1. Kompetencia területek

*A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **örömmel** és **önként** vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A fejlesztés iránya az, hogy mely képességek hangsúlyosak a kompetencia alapú nevelés során. A képességfajták szerinti fejlesztés képezheti az óvoda iskola átmenet alapját.*

- a.) Szociális képességek
- b.) Értelmi képességek
- c.) Verbális képességek
- d.) Testi képességek

a.) Szociális képességek

- Társas magatartás, közösségi szokások, együttműködési képességek (önállóság, felelősség, céltudatosság, kooperáció)
- Erkölcsi megítélő-képesség, udvariasság, érintkezési szokások, alkalmazkodás
- Érzelmek, motivációk, beállítódás (hangulata, magatartása)
- Akarati tényezők (önállóság, fegyelmezettség, kötelességtudás, kitartás, feladattudat, szabálytudat)

b.) Értelmi képességek

- Gondolkodási műveletek (fogalomismeret, tájékozottság, összehasonlítás, megkülönböztetés, következtetés, ítéletalkotás, analízis, szintézis, konkretizálás, általánosítás, számfogalom, téri, időbeli viszonyok, szimmetria)
- Pszichikus funkciók működése (koncentráció, feladattartás, érdeklődés, emlékezet, képzelet, problémamegoldó képesség, figyelem)

- Érzékszervi szféra, percepció (testséma-ismeret, hallásérzékelés, látásérzékelés, tapintásérzékelés, koordinációs működés, kinesztetikus érzékelés, kereszt-csatornák működése, téri irányok, relációk érzékelése, időérzékelés)

c.) Verbális képességek

- Nyelvhasználat (folyamatos beszéd, beszédkedv, képolvasás, hangerő, beszéd tisztasága, mondatszerkesztés)
- Verbális kommunikáció (beszédértés, nyelvi kifejezőképesség, szókinccs)

d.) Testi képességek

- Nagymozgások (mozgáskoordináció, erő, gyorsaság, állóképesség, ügyesség, társra figyelés, téri tájékozódás)
- Finommozgások (ábrázoló tevékenységek: rajzolás, festés, mintázás, fűzés, kézimunkázás, ceruzafaragás, praktikum: öltözés, gombolás, zipzárazás, kötés)

Az óvodapedagógus feladatai:

- Változatos tapasztalatszerzést támogató környezet megteremtése.
- Élmények biztosításával segítse az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzését.
- A gyermeki kíváncsiság aktiválása.
- Felfedező, problémamegoldó tevékenységek biztosításával a kreativitás fejlesztése (sajátos látás- és megoldásmódok elsődlegessége).
- Tudás iránti vágy felkeltése, ébrentartása és kielégítése.
- A differenciált bánásmód elvének és az egyéni képességekhez igazodó feladatadás szem előtt tartása a tehetséges gyermek fejlesztésében is.
- Szülői környezet megnyerése a közös nevelésnek, fejlesztésnek.

A fejlődés várható eredményei:

- Legyen a gyermek minden újra nyitott.
- Alakuljon kitartása, együttműködési készsége.
- Motiváltság jellemezze a feladatok elvégzését.
- Tanulási képességei, gondolkodási műveletei, kompetencia területei érik el az iskolakezdéshez szükséges érettséget.

5. 4. Társas és közösségi tevékenység

Az óvodai életben az életre való nevelés szempontjából a társas és közösségi tevékenységek fejlesztése, gyakorlása kiemelkedően fontos. Ezen a téren találkoznak elsőként a gyermekek – a családból kikerülve – új problémákkal (idegen környezetbe való beilleszkedés), hasonló társakkal való együttműködés.

A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoport közösség.

A gyermekkel szemben támasztott fő követelmény, hogy tanuljanak meg másokkal érintkezni és együttműködni.

Az óvodában minden tevékenységnek a gyermekek egyéni örömén túl a közös élményt is kell erősítenie.

Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakítása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul.

Az óvodás korú gyermeket érzelmei vezérik. Az érzelmi nevelés óvodai nevelésünk folyamatában, tevékenységeiben komplexen jelenik meg.

Az érzelmi nevelés és szocializáció alapjai derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteli légkör befogadástól az óvodáskor végéig.

5. 4. 1 Befogadás (beszoktatás)

A gyermekek egész későbbi óvodai életére kihat a befogadás minősége, ezért végtelen türelemmel és szeretettel foglalkozunk az újonnan óvodába kerülő gyermekekkel.

Befogadásunk négy területről történik:

- a gyermekek többsége a családból érkezik
- a bölcsődéből is jöhetnek gyermekek
- kisebbségi és migráns családok gyermekei
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

Befogadásunk jellemző a fokozatosság és a folyamatosság!

Ilyenkor a gyermek és a szülő egyéni igényei szerint először 1-2 órát, majd egyre hosszabb időtartamot tölt el a gyermek az óvodában eleinte édesanyjával együtt. A befogadás alatt a gyermekek kedvenc játékszereiket is behozhatják az óvodába.

Hisszük és valljuk, hogy minden gyermek teljes értékű, bármelyik társadalmi rétegből, etnikumból érkezik, vagy sajátos nevelési igényű. Olyan pedagógiai környezetet alakítunk ki, ahol őszintén elfogadják, tolerálják és differenciált egyéni bánásmódot alkalmaznak vele szemben. Az SNI gyerekek integrációját részben tudjuk megvalósítani, mivel sem speciális eszközök, sem szakember nem áll rendelkezésünkre. Szocializációjukkal az esélyegyenlőségüket biztosítjuk.

- Beiratkozáskor megismerheti a gyermek és a szülő az óvodapedagógusokat, dadusokat, az óvoda helyiségeit, udvarát.
- Az első szülői értekezlet alkalmával: a napi óvodai élet bemutatása, átadás, búcsúzás körülményeinek megbeszélése, alapvető feladatok, az óvodai nevelés törekvései.
- Az érzelmi és erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása.

5. 4. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Törekszünk arra, hogy:

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező hatások ériék
- az óvoda alkalmazottai és a gyermekek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.
- Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól

Tudatosan törekedni kell a közösségben zajló folyamatok, társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatására. A gyermekek fogékonyak a mintaadó felnőttek és a hasonló korú társak példájának követésére.

A program komplexitása és négyes feladatrendszere tagolódása révén nagyobb lehetőséget biztosít az óvodáskorú gyermekek kooperációs és kommunikációs képességeinek minél szélesebb fejlesztésére.

Minden gyermeknek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű fejlődéséhez. A közösséget az egyének alkotják, meg kell tanulniuk egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat a közösségen belül megvalósítani.

Az óvoda vonzóvá tételében az élménygazdag tevékenységek központi szerepet kapnak. A közös élmények, játékok, ünnepek nagyban segítik az óvodai élet megszerettetését. Jó légkörben, hangulatban, a közösségi normák, szokások betartását sem érzi a gyermek kényszernek. Fontos, hogy a közösségi szokások egyértelműek legyenek. Legyen mód a gyakorlásra. Következetes legyen a nevelő ezen a téren, és jusson el a tudatosításig. A szokásoknak a gyermekek közötti jobb együttműködést és az egészséges életmódot kell segíteniük és nem a mindenáron való rendfenntartást.

A gyermekcsoportban a demokratizmus azt jelenti, hogy a felnőttek ugyanúgy figyelembe veszik a gyermekek jogos kívánságait, mint ahogy a gyermekektől elvárják a felnőttek normáinak követését, a szokások betartását.

Cél:

Pozitív érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, kooperáció – kommunikáció erősítése a társas kapcsolatok létrehozásának érdekében.

A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, az intézményes nevelés keretében a csoport normái alapján.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Kiegyensúlyozott légkör kialakítása beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- Gyermekek-gyermek, felnőtt-gyermek, felnőtt-felnőtt kapcsolatának érzelmi kialakítása, megerősítése, pozitív attitűd átadása.
- A gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint pl. : az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének,

kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődésének, szokás- és normarendszerének megalapozása.

- Az óvodapedagógus és más dolgozóinak magatartása, kommunikációja, bánásmódja és viselkedése legyen modellértékű.
- A gyermek szociális érzékenységének, én tudatának és önérvényesítő törekvéseinek fejlesztése közös élmények felkínálásával.
- Elvárások (szokás-és normarendszer) egyértelmű megfogalmazása.
- Értékek (emberi, természeti, társadalmi) megismertetése, tiszteletére nevelése, kiemelve a szülőföldhöz való kötődést.
- Általános emberi értékeket és normákat elfogadó kommunikációs és kooperációs technikák megismertetése.
- Különböző élethelyzetekben, tevékenységekben teremtsen lehetőséget a gyermekek természetes társas szükségleteinek kielégítésére.
- Együttéléshez szükséges erkölcsi és akarati tulajdonságokkal való megismertetés, mint
 - együttérzés - segítőkészség
 - önzetlenség - figyelmesség
 - igazmondás - őszinteség
 - örömszerzés - tisztelettudás
 - önállóság - önfegyelem
 - kitartás - feladattudat
 - szabálytudat - mások elfogadása, befogadása
- Nehezen szocializálható, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A fejlődés várható eredményei:

- Stabil társas viszonyal rendelkezzenek.
- Alakuljanak ki szociális érzelmeik.
- Ragaszkodjanak csoportjukhoz, óvodájukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz (szülőföldjükhöz)
- Váljék igényükké a helyes viselkedésformák, szokások, szabályok betartása.

- Konfliktusos helyzeteket egyezkedéssel tudják megoldani.
- A csoportba érkező vendégeket (felnőtteket, gyerekeket) köszöntsék.
- Reális önismeretük legyen. Képesek legyenek önértékelésre, helyes önérvényesülésre.

5. 4. 3. Munka jellegű tevékenység

A gyermekeknek már óvodás korban rá kell érezni a munka társadalmi hasznára, értékteremtő szerepére. A munka fejlesztő hatása a gyermek aktív tevékenységében rejlik.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze, a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutat. (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusoknak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi, vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.)

Fontos pedagógiai szempont, hogy a gyermekek munkakedvét ne szegje a túl könnyű vagy a túl nehéz feladat. A gyermekre kényszerített munka eleve kudarca ítéltetett. A munkát a gyermek önként, örömmel és szívesen vállalja, de vállalását rendszeresen, folyamatosan végezze, az óvónő és a dajka irányításával, illetve együttes tevékenykedéssel.

A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Az értékteremtő együttműködés, a csoportosan végzett munkánál a legjellemzőbb, legszembetűnőbb a gyermekek számára (pl. saját környezetük tisztántartása, díszítése, játékok javítása, készítése, növényápolás, kerti munka, naposi munka, önkiszolgálás, megbízások teljesítése).

Véleményünk szerint a kerti munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban megmutatható. Fontosnak tartjuk tehát az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól-őszig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szereznek a gyermekek.

Valamennyi munkafajtánál közös vonás, hogy tényleges munkavégzést, tevékenykedést jelent a gyermek számára. A következetesen betartott szabályok segítik a szokásrendszer kialakulását és az akarati élet fejlődését.

Az óvodai napirendhez kapcsolódó munkatevékenységek jól bővíthetők a családok idény munkáival (pl. gyümölcszsűret, őszi betakarítási munkák, befőzés, állatgondozás, népi hagyományokhoz kapcsolódó munka stb).

A nevelés folyamatában a munka segíti a tapasztalatszerzést, a környezet megismerését, a munkavégzéshez szükséges attitűdök, képességek, készségek, tulajdonságok alakulását (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság).

Cél:

Legyen képes minden olyan munka elvégzésre, amit testi épsége veszélyeztetése nélkül szívesen önként el tud végezni, együttműködve társaival.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Különböző típusú munkatevékenységek tervezése és azok feltételeinek biztosítása.
- Tudatos pedagógiai szervezés a gyermekekkel való együttműködés.
- Folyamatos, konkrét, reális, pozitív értékelés.
- Saját és mások elismerésére nevelés.

Fejlődés várható eredményei:

- Ismerjék a különböző munkaeszközök használatát, helyét.
- A gyermekek szeressenek dolgozni.
- Közösségért végzett munkába kapcsolódjanak be és vállaljanak benne feladatokat.
- Legyen kitartásuk az elvállalt feladatok befejezésére.
- Közösségért végzett munkafajták (teremrendezés, öltöző rendjének felelőse, mosdó felelős, fogkrém adó, napos, természetsarok-felelős) során tanuljanak meg önállóan dönteni, feladataikat egymás közt megosztani.

5.5 Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma a termékeny idő felhasználási lehetőségek közötti szabad választás.

A gyermekek többsége egész nap az óvodában tartózkodik. Napirendjüket úgy kell összeállítani, hogy legyen módjuk szabad tevékenységet folytatni, önállóan döntést hozni, idejükkel gazdálkodni.

A felkínált tevékenységek révén egyre több lehetőségük lesz társadalmi környezetük megismerésére, kooperációs és kommunikációs helyzetek megélésére, finommotorikájuk, mozgásuk fejlesztésére, személyiségük alakítására.

Azáltal, hogy kitágul a gyermekek élet- és mozgástere, a szabadidős tevékenységek széles skálája tárul eléjük, fejlődik önállóságuk, kezdeményező készségük, döntési képességük. Javul a kapcsolatteremtő kommunikáló képességük azáltal, hogy a megváltozott közegben más nevelőkkel, gyermekekkel kerülnek kapcsolatba. Önérvényesülésükhöz fel kell venni velük a kapcsolatot, és az ott érvényes normákhoz alkalmazkodni kell, együttműködésre kényszerülnek.

Amennyire lehetséges a csoportok közötti átjárhatóságot biztosítani kell számukra. Nemcsak a délelőtti folyamán, hanem délután is van lehetősége a gyermekeknek az óvónők által felkínált lehetőségek (megfigyelések) társas játék, filmvetítés, növénygondozás, néphagyomány ápolását célzó tevékenységek - mese-vers, barkácsolás, zene, tánc - közül szabadon választani.

Cél:

A gyermekek az egész óvodában és szűkebb társadalmi környezetükben mozogjanak otthonosan.

Az óvodapedagógus feladatai:

Átjárhatóság biztosítása a csoportok között a délelőtti és a délutáni órákban is.

Fejlődés várható eredményei:

- szabadidejének felhasználásáról képes legyen önállóan dönteni
- magatartásuk bátor legyen „idegen környezetben” (más csoportokban)
- felszabadultan, bátran kommunikáljon és viselkedjen az óvoda területén.

6. Komplexitás a pedagógiai folyamatban

A komplexitásra törekvésnek a világ, a konkrét valóság tartalmi bonyolultságából is kell következnie, másrészt az óvodáskorú gyermekek megismerési, tanulási sajátossága is igen jelentős, amelynek éppen az a legszembevetőbb jellemzője, hogy a világot a maga teljes valóságában kívánja és tudja érzékelni, megismerni.

A komplexitás lényege: az egymástól látszólag távol álló ismereteket, jelenségeket kell egybekapcsolni úgy, hogy a gyermek számára is átélhető, lehetőség szerint érthető legyen.

A komplexitás nemcsak egy adott foglalkozáson belül fejeződik ki, hanem bármikor a mindennapi tevékenységekben. A komplex foglalkozások egymáshoz kapcsolódó tevékenységekből tevődnek össze. Az élménykört az óvodapedagógusnak kell biztosítania.

A projektek által történő tevékenykedés kiválóan illeszkedik a komplex foglalkozások rendszeréhez.

A komplex foglalkozások lényege

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermekek szintjén.
- A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy szempont megléte jellemzi. A komplexen összetartozó ismeretek és tapasztalatok egyszerre, egy időben jelennek meg.
- A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket. Az integrálás lehetőségei változatosak. Az óvodapedagógus dönti el, hogy tevékenység köré, képességfejlesztési feladatok köré, téma, eszköz köré vagy ünnepre készülődve, ünnep köré integrál.

6. 1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

6.1.1 Anyanyelvi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelv a környezet példamutatásával helyes és szép beszédével, a szóbeli közlést kiváltó, derűs, nyugodt légkörével az anyanyelvünk bonyolult, sokrétű, árnyalt jelrendszerével tevékenység közbeni megismerését és elsajátítását segíti elő.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenység rendszernek, ezért kiemelt jelentőségű feladat.

Anyanyelvünk fejlesztése elválaszthatatlan bármely tevékenységtől és nevelési feladattól. A kommunikáció és kooperáció legfontosabb eszköze a nyelv, amely óvodás korban összefonódik a tevékenységekkel.

Az óvoda tevékenységekkel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését.

A gyermekek életkora, a beszédfejlődés intenzitása és a beszéd kapcsolatok szűkülése a felgyorsult világban – indokolja az anyanyelvi nevelés kiemelését.

A gyermekek beszédét meghatározza a család példája, a családi kapcsolatok minősége, a gyermek családi kommunikációs tapasztalatai. Fejlesztési feladatainknak először a gyermek beszédkézségének megismeréséből kell kiindulnia.

Az óvodások beszédfejlődésének természetes színtere a játék, ahol különböző élethelyzetekben kerülnek egymással kontaktusba. A felvállalt szerepekhez hozzátartoznak a felnőttek beszédmintáinak utánzásai, reprodukálásai.

Hozzászoktatjuk a gyermekeket, hogy szabadon mondják el érzéseiket, gondolataikat. Lehetőséget teremtünk arra, hogy kreatívan rögtönözzenek, improvizálhassanak, a nyelvvel is játszhassanak.

A gyermekek beszédaktivitását teljes odafordulással, aktív figyelemmel és a gondolataikhoz kapcsolódó kérdéseinkkel lehet ébren tartani. A tevékenységeket kísérő beszélgetések, a hétfői beszélgetős napok, a nyelvi játékok, a szabad önkifejezés a drámajátékokban, az ösztönző, valóban érdeklődő óvónői magatartás segíti a szókincsük bővülését, a beszédminőség alakulását.

Cél:

Képesek legyenek tisztán, érthetően, tagoltan beszélni. Gondolataikat, kérdéseiket, vágyaikat tudják mondatokban megfogalmazni. Legyenek képesek egymás mondanivalóját végighallgatni.

Az óvodapedagógus feladatai:

Megismertetni a gyermeket anyanyelvével, a kommunikáció különböző formáival (metakommunikáció).

- Beszélő környezet biztosítása, beszélgetésre nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése.
- Az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére nevelés.
- A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének felébresztése, fenntartása.
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el véleményüket.
- Képesé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.
- A beszédmegértés, beszédritmus, beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- Ösztönözze a gyermeki kérdésfeltevéseket, válaszadásnál legyen figyelemmel a gyermeki világkép, gondolkodás életkori sajátosságaira.
- Helyes mintaadással és szabályközvetítéssel segítse a gyermek beszédfejlődését, kerülje a javítgatást.
- *Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek differenciált fejlesztése.*

A fejlődés várható eredményei:

- Örömmel, felszabadultan beszéljenek.
- Árnyaltan fejezzék ki érzéseiket, gondolataikat.
- Beszédük tagoltása, hangsúlyozása, hanglejtése feleljen meg a magyar nyelv követelményeinek.
- Rendelkezzenek életkoruknak megfelelő szókinccsel, ismerjék a szavak jelentését.

6. 1. 2. Matematika

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben is alkalmazza. Felismeri a mennyiség, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér, sík- és mennyiség szemlélete.

A matematikai nevelés szoros kapcsolatban áll az életre neveléssel.

Sajátos színtere az óvodai tanulási folyamatnak. Meghatározó szerepet tölt be ma gyermekek képességfejlesztésében, érzelmi, akarat tulajdonságok alakításában, a közösségi érzés formálásában.

Az óvodapedagógusnak feladatai megoldásában építenie kell, a gyermekkel való együttműködésre és a gyermeki aktivitásra. Olyan helyzeteket kell teremtenie melyekben a felfedezés, a tudás öröme fokozza a gyermekek akaratát, önbizalmát, önfegyelmét, intellektuális érzelmeit. Alakítania kell ítélőképességét, tér – sík és mennyiség szemléletét.

A matematikai nevelés tartalma elsősorban a természetben, játékban, élethelyzetekben valósuljon meg. Ne csak ismeretek alkossák, hanem a gondolkodást fejlesztő cselekvéses és gondolati tevékenységek.

- Tárgyak személyes összehasonlítása, válogatások, rendezések, halmazképzések (kiválogatás, osztályozás, relációk, rendezés, irányított és szavakban történő összehasonlítás)
- Számfogalom előkészítése, alapozása (mennyiségek összemérése, halmazok összehasonlítása, összemérése, halmazok számlálható tulajdonsága: tőszám, sorszám, halmazokkal végezhető műveletek)

- Tapasztalatok a geometria körében (építések, tevékenységek tükörrel, tájékozódás térben és síkban)

A módszerek megválasztását az óvodapedagógus dönti el. Általános szempont, hogy azt válassza, amelyik leghatékonyabban fejleszti a gyermeket. Döntésében vegye figyelembe a matematikai témát, fejlesztési területet, a gyermekek érdeklődési körét, fejlettségét, ismereteit, mozgáskészségét és igényeit. Egy-egy matematikai fejlesztési feladat konkrét megvalósulása, tartalma függ a kézbe adott eszközöktől. Ezek megválasztásához a matematikai tartalmat és a gyermek érdeklődési körét szükséges szem előtt tartani. Ilyen a tanulást segítő eszköz, lehet tárgy, mozgás, hang, különböző játék, személy és ezek kapcsolatai.

Cél:

Matematikai tartalmú tapasztalatok és ismeretek által a külső világ tevékeny megismerése, azok alkalmazása tevékenységeikben. Alakuljon ki tér-, sík-, szám- és mennyiség fogalmuk, ítélőképességük.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- A komplex matematikai foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodniuk kell a gyerekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire.
- A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.
- *Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek differenciált fejlesztése.*

A fejlődés várható eredményei:

- Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon mondják el: egymás állításának igazságát ítélik meg.
- Képesek legyenek tulajdonságok szerinti válogatásra, sorba rendezésre.
- Használják helyesen a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatos összehasonlítást kifejező szavakat.

- 10-es számkörben biztosan tudjanak műveleteket végezni.
- Tudjanak azonosítani különböző helyzetükben és egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Jobbra-balra irányokat kifejező névutókat különböztessenek meg.

6. 2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

Ez a komplex foglalkozás - mint elnevezéséből is kitűnik - szeretné egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető.

6.2.1 A külső világ tevékeny megismerése

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében.

A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni óvodásainkat, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermekek számára.

A környezet felfedezését a négy évszak, annak változásai és történései foglalják keretbe, melyet a falunkban lévő Botanikus kertben gyakran megtapasztalhatunk.

Vácrátót gazdag a természeti értékekben. Az itt élő gyerekek együtt élnek ezzel a csodálatos környezettel. A mi feladatunk, hogy „észrevétessük”, tudatosítsuk ezeket a csodákat. A kompetencia alapú oktatás keretében megírt „Környezettudatos nevelés a vácrátóti óvodában” című intézményi innovációinkban ezeket a természeti adottságokat alapul véve részletesen kidolgoztuk az egész éves környezeti programunkat.

Környezeti nevelésünk tudatformáló tapasztalatokat és ismereteket gyűjtő, a gyermek környezethez kapcsolódó pozitív viszonyát alakító tevékenység. Azoknak a szokásoknak és magatartásformáknak a kialakítása, amelyek a környezettel való harmonikus együttélést biztosítják a gyermekek későbbi életviteléhez.

Lényeges jellemzője a gyermeket körülvevő természet és társadalmi környezet felfedezési, megismerési lehetőségének sokoldalú biztosítása.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak a bővítése, rendezése.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket a szülőfölddel, az ott élő emberekkel, a hazai tájjal, helyi hagyományokkal, népszokásokkal a családi, a tárgyi kultúra értékeivel, tanulja meg ezek értékeit, védelmét. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretetnek.

Már az óvodában fel lehet, és fel kell készíteni a gyereket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges.

A természet – társadalom – ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodás korban is megérthető, megérezhető.

Cél:

Szerezzenek tapasztalatokat önmagukról, az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetükről. Váljanak képessé önálló véleményalkotásra a környezet alakításában. Alakuljon ki a gyermekekben környezettudatos magatartás, a környezet szeretete.

Célunk az, hogy a gyermekek tanuljanak meg harmóniában élni a természettel, ehhez szükséges, hogy megismerjék azt, és érzelmileg kötődjenek hozzá. Ha megismerték a természetet és megszerették, vigyázni is fognak rá, hogyha ezt a pozitív hozzáállást már óvodás korban kialakítjuk a gyermekben, akkor a környezetet szerető és védő felnőtté válhatnak.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tudatosan törekszünk arra, hogy minél több tapasztalatot szerezzenek, élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükről, elősegítjük döntési képességeik fejlődését.
- Megismertetjük a szülőföld jellegzetességeit, értékeit, néphagyományait, helyi szokásait, a családi és tárgyi kultúra értékeit, ösztönözzük a gyermekeket ezek szeretetére és védelmére!

- Az óvodapedagógus segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Minden eszközt és lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez.
- Fontos számunkra, hogy a foglalkozásokat- lehetőség szerint- a szabadban szervezzük meg.
- Kiemelt feladatunk a természet megismertetésével, megszerettetésével a környezetvédelemre nevelés.
- *Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek differenciált fejlesztése.*
- Biztosítjuk a feltételeit annak, hogy az óvodánkban élősarok és virágos kert működjön.
- Feladatunk az alábbi **zöld napok** megünneplését:
 - **Víz világnapja :(március 22)**
 - **Föld napja : (április 22)**
 - **Madarak és fák napja: (május 10)**
 - **Állatok világnapja (október 4)**

A fejlődés várható eredményei:

- A gyermekek elemi ismeretekkel rendelkezzenek önmagukkal kapcsolatban (lakcím, szülők neve, foglalkozása, születésük időpontja, helye, óvoda neve).
- A gyermekek szimbólumok segítségével megtanulják az évek, évszakok, hónapok, hetek, napok és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek ciklikusságát.
- Környezeti nevelés témái közé beépített környezetvédelem jeles napjait ismerjék.
- Alakuljon ki bennük gyűjtögető szenvedély.
- Állatokról, növényekről legyenek alapvető ismereteik.
- Legyenek gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Ismerjék a közlekedési eszközöket.
- A gyermekek ismerjék a környezetükben lévő fontosabb intézményeket, a település nevezetességeit.
- Legyen ismeretük a betegellátás feladatairól, tudják megnevezni testrészeiket, ismerjék érzékszerveiket és ezek funkcióit, védelmét.

6.2.2 Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete esetleg valamely művészeti ág művelése, az egyetemes emberi kultúra megismerése már kisgyermekkorban elkezdődik.

A művészeti tevékenységek célja, a gyermeki személyiség fejlesztése komplex esztétikai élmények, tapasztalatok által. A kisgyermekkor esztétikai nevelés komplex hatásrendszer. Általános feladat az esztétikai élmények iránti vágy megalapozása, az esztétikai szemlélet módszeres formálása. Az óvodapedagógusnak alakítania kell a gyermeki kreativitást: az alkotó gondolkodást és cselekvést. Tevékenységek által erősítenie kell az esztétikumot létrehozó és befogadó ember fejlesztését. Művészetek esztétikája mellett kell ismertetni a gyermeket a mindennapok esztétikájával.

A művészeti tevékenységek köre tartalmában három területet foglal magába:

- **Mese-vers**
- **Vizuális tevékenység**
- **Ének-zene**

Személyiségre ható komplexitás mellett, tartalmi komplexitást is képviselnek. A tevékenységek megszervezésekor figyelembe szükséges venni a gyermekek eltérő adottságait, esztétikai fogékonyságait a különböző művészeti ágakkal szemben, valamint az egyes gyerekek családjában tapasztalt tradíciókat illetve hiányosságokat.

A művészeti tevékenységek sajátos óvodapedagógusi modellt kívánnak. Legyen mintaadó, sokszínűség, elfogadásra törekvő, vezesse alkotó kíváncsiság. Irányítsa a gyermekek figyelmét a világ jelenségeire. Ügyeljen az esztétikai érzelmek kialakítására.

A külső irányítása nem lehet fárasztó és kimerítő, készítse a kisgyermeket bizonyos lelki, szellemi erőfeszítésre az esztétikai jelenségek felfedezése során.

Verselés, mesélés

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A mese – képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedési formákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgképének kialakítására. Az óvodában a népi, klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A mese-vers kezdeményezés a szóbeliség kitüntetett alkalma, szorosan összefonódik az anyanyelvi fejlesztéssel. Lényege spontán és játékos jellegében rejlik.

Célja megalapozni a későbbi olvasóvá válást. Pozitív érzelmi – értelmi – erkölcsi személyiségjegyek kialakításával segíteni a gyermek harmonikus személyiségfejlődését. Az irodalmi élmények hatására fejlődnek a gyermek esztétikai érzelmei, melyek formálják magatartását, és cselekvésre ösztönzik.

Mint minden nagy művészet, egyszerre tanít és szórakoztat. A mindennapi mesés helyzetekben a gyermek a játékhoz hasonlóan transzcendens módon éli át a valóságot. A mese ugyanúgy építkezik, ahogy a gyermek gondolkodik. A világot kettéosztja: sötétség – világosság, jóság – gonoszság. A hősök mind egyarcúak, így könnyű a gyermeknek azonosulnia velük.

Fel kell kutatni és megismertetni a gyermekkel a mai magyar líra gyöngyszemeit. A bárhol, bármikor előadható mese vagy vers segíti a spontaneitást, motiválólag hat, fejleszti a megértő, beleélő, érző képességeket és a gondolkodó, kíváncsi beállítódást. A vers a gyermek fejletlen beszéd szerveit edzi, fejleszti beszéd lézését, ritmus érzékét, belső képalkotását.

Az óvodapedagógusoknak rendelkezniük kell fejből előadható egyéni repertoárral. A mesehallgatás intim állapot. A mesesarok megfelelő helyet tud teremteni az előadásra, eljátszásra, eszközök elhelyezésére. A bábozás, dramatizálás segítségével megvalósítható az a féle komplexitás mely biztosítja az irodalmi anyagot többféle feldolgozását, gyakori ismétlését.

A dramatikus nevelést intenzíven kell használni. Ez a módszer segítséget nyújt – adaptált programunk fő feladatának tekintett – együttműködési és érintkezési képességek fejlesztésében.

A drámajátékok gazdagítják a nevelőmunkát, a szabadidő eltöltését, színesebbé teszik a különböző tevékenységeket. Viselkedési bátorságot nyújtanak a társadalmi gyakorlatban az óvodáskorú gyermekek szintjén.

Cél:

Legyenek képesek irodalmi élmények befogadására és reprodukálására, saját vers és mesealkotásra.

Az óvodapedagógus feladatai:

Felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása (népi, klasszikus és kortárs irodalomból egyaránt).

Megteremteni a mesehallgatás, mondókás-verses együttjátszás örömét.

Mesekuckó kialakítása, nemcsak mesélésre, hanem bábozásra, dramatizálásra is, egy helyen tárolt eszközökkel.

Mondókák – versek – mesék segítségével fejleszteni a gyermek nyelvi képességeit.

Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek differenciált fejlesztése.

A fejlődés várható eredményei:

- Szívesen és önként hallgassanak mesét, verset, mondókát vagy elbeszélést.
- Maguk is kezdeményezzenek mesélést, verselést, mondókázást.
- Használják a mese nyelvi fordulatait, kifejezéseit.
- Önként vegyenek részt a bábozásban, dramatizálásban és ők is kezdeményezzenek.
- Nézegessék szívesen kedvenc képeskönyveiket és meséskönyveiket.
- Számukra ismeretlen szavakkal bővüljön szóincsük.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít.

Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

A vizuális nevelés az óvodai nevelés szerves része. Célja a gyermeki élmények és tapasztalatok rendszerére épülő és az egyéni érettségi szinthez igazodó személyiségfejlesztés. A személyiségfejlesztés komplex módon (testi, értelmi, szociális területen) fejti ki hatását. A vizuális tevékenységek fejlesztik az érzékelést, a látásélesség fejlődését. A forma, méret, és tárgyak elhelyezkedésének felfogása fejleszti a tér észlelést, a térben való tájékozódást – irányokat. Emlékképek felidézésével a megfigyelt és elképzelt jelenségek „újraalkotásával” fejleszti az emlékezetet és a képzeletet. Az óvodapedagógus tudatos munkája nyomán fejlődik a gyermek szándékos és önkéntelen figyelme, szín – forma ismerete. Az alkotó – alakító cselekvés útján hatékonyan kell fejleszteni a gyermekek gondolkodását, problémamegoldó képességét, erősíteni a magasabb rendű érzelmek (esztétikai, intellektuális) megjelenését, fejlődését. A feladattudat, feladattartás fejlődését segíti a vizuális és munkatevékenységek összehangolása, a szokások korai alakítása.

Az ábrázolás, mintázás, kézművesség, építés területek tevékenységei által tökéletesednek a finommozgások, finomodik a szenzoros koordináció. Vizuális tevékenységekben a közös élmény hatásfokozó. Segíti a gyermekeknek önmagukról alkotott képének kialakulását

(testséma, énkép,) valamint a szociális érzelmek kiteljesedését. A kreativitás magas szintjének eléréséhez óvodás korban kell elindítani minden gyermeket. A fejlesztés tartalma (rajzolás, festés, mintázás, építés) legyen a korosztálynak mindig megfelelő.

A különböző anyagokkal, technikákkal való ismerkedések bővüljenek vizuális játékok megismerésével is. Ezek a játékok kitűnően fejlesztik a gyermeki képességeket. (belelátás, összeállító – rekonstruáló, megfigyelést fejlesztő képességek).

A komplex foglalkozásokon uralkodjon műhelyhangulat. Az óvodapedagógus biztosítsa élmények, intenzív tapasztalatok szerzését. A különböző jó minőségű anyagok és eszközök megszokott, nyitott polcokon álljanak a gyermekek rendelkezésére egész nap.

Cél:

Legyenek képesek a gyermekek élmény - és fantáziaviláguk képi, szabad, önkifejezésére. Ismerjék az alapvető technikákat és az eszközök használatát.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A csoportszoba kialakításánál vegye figyelembe a gyermeki igényeket.
- Biztosítsa az esztétikai környezetet.
- A pedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- Vizuális eszközöket, anyagokat helyezze elérhető közelségbe, gondoskodjon róla, hogy bármikor használhatók legyenek.
- Műhelyhangulat kialakítása.
- Éljen a helyi művelődési házban található kemence adta lehetőséggel.
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására, biztosítva a komplexitást, a tevékenységek tartalmának integrációját.
- *Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek differenciált fejlesztése.*

A fejlődés várható eredményei:

- Fedezzék fel, hogy a világon minden ábrázolható, megjeleníthető.
- Örömmel, önállóan is ábrázoljanak.
- Ismerjék a színeket, tevékenységeikben változatosan használják.
- A tevékenységeknél használt eszközök, anyagok tulajdonságait, használatuk módját ismerjék meg.
- Biztonsággal használják az ollót, eszközöket, egyszerű formákat önállóan vágjanak ki.
- Tudjanak hajtogatni, ragasztani, papírelemek és más anyagok felhasználásával, képet, egyszerű játékot tervezni, készíteni.
- Legyen igényük az alkotásra és az esztétikai élmények befogadására.

Ének , zene, énekes játék, gyermektánc

Az éneklés, zenélés, a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Az ének-zenei nevelés célja a néphagyományokra épülő zenei anyanyelv kialakulásának megalapozása.

A néphagyomány ápolása azért is indokolt, mert a gyermek a mondókákat és a gyermekdalokat ugyanolyan észrevétlenül sajátítja el, mint anyanyelvét. Másrészt, mert a néphagyomány a zenét a szöveg és a dallam tökéletes egységében tárja a beszélni tanuló gyermek elé. Amikor a gyermek énekel vagy dallamokat talál ki, játékos zenei alkotása magyar nyelvi és zenei sajátosságokat tükröz.

Az óvodáskorú gyermek zenei élményei kiteljesítik személyiségét, alakuló, formálódó, érzelmi, akarati, gondolkodásbeli, kommunikatív tulajdonságait. Fejleszti belső hallását, képteremtését, mozgáskoordinációját, térben való tájékozódását, önmegvalósító képességét.

Az ének-zenei tevékenység tartalma: mondókák, dalok, körjátékok, néptánc, hangszeres játék, zenehallgatás, képességfejlesztés (ritmusérzék, hallás, mozgásfejlesztés, zenei alkotóképesség fejlesztés, zenei emlékezet, zenei kreativitás).

A közös mondókázás, éneklés, zenehallgatás, néptánc elmélyítik, és komplexebbé teszik a művészi élményeket.

A nap bármely időszakában játékot nyújthat a zene ritmusa, a ritmikus mozgás és a tánc. Komplex foglalkozások keretében kell fejleszteni a Forrai Katalin által kidolgozott ének-zenei képességeket.

A népzene ritmus és dallamvilága iránt igen fogékonyak a 3-7 éves korú gyerekek. Hatékonyan fejleszti zenei és mozgás készségüket. A magyar néptáncok változatos és gazdag típusaiból leginkább a forgós, ugrós motívumokkal ismertetjük meg a gyerekeket. Egyszerű ritmusképletei, lüktetése, zenéje könnyen elsajátítható alapformák.

Fontos, hogy legyen a táncban is egy „alapszókincsük”, amit bármikor kedvük szerint előhozhatnak magukból. A tánc eredeti funkcióját megőrizni: örömből-bánatból fakadó használat, testi-lelki gazdagodás. Zenehallgatás során a különböző nemzetiségi, etnikai gyermekdalok által erősíthetjük a gyermekek hovatartozását.

Cél:

Képesek legyenek közös mondókázásra, éneklésre az énekes játékok örömeinek átélésére. Tudjanak tiszta szövegkiejtéssel énekelni, mondókázni csoportosan és egyénileg is. Képesek legyenek a néphagyományokra épülő zenei anyanyelv elsajátítására.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása (énekes népi játékok, kortárs művészeti alkotások).
- Zenei képességek fejlesztéséhez megfelelő eszközök biztosítása. (hallásfejlesztés, ritmusfejlesztés, mozgásfejlesztés, zenei alkotóképesség fejlesztése).
- Táncos mozdulatok, néptánc elemeinek felhasználásával a gyermekek mozgáskultúrájának fejlesztése.

- *Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek differenciált fejlesztése.*

A fejlődés várható eredményei:

- Ismerjenek több népi dalos játékot, mondókát és gyermekdalokat.
- Biztonsággal és szívesen használják a ritmushangszereket.
- Ismerkedjenek meg egyszerű tánclépésekkel, népdalokkal.
- Néhány perces hangszeres muzsikát és gépi zenét is figyelmesen tudjanak hallgatni.
- A feladatokat a játékban vállalt szerepeket önállóan oldják meg.
- Különböztessék meg a zenei fogalom párokat.
- Érezzék az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Vállalkozzanak önálló éneklésre.
- Találjanak ki rövid hangterjedelmű dallamokat.

6.3. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő tevékenységek

Mozgás

A mozgás meghatározó jelentőségének hangsúlyozása: rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, mozgásos játékok és feladatok

Az óvodai élet tevékenységeibe komplexen beépített testmozgást kiegészítik az irányított mozgástevékenységek.

Az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyváltoztatós finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek

befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Cél:

Ismerjék és sajátítsák el azokat a mozgásokat, amelyek megalapozzák mozgásműveltségüket, mozgáskészségük fejlődését. Képesek legyenek a szabályok betartására, figyeljenek társaikra.

Sikeres feladatmegoldások mozgások eredményeként önbizalmuk, kitartásuk, erejük, ügyességük, teherbíró képességük, állóképességük életkoruknak megfelelő legyen.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Mindennapi testnevelést, időjárástól függően a szabadban kezdeményezzük.
- Biztosítjuk a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának feltételeit.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló szabad mozgásának biztosításával tesszük lehetővé- az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével-, hogy a mozgás örömet jelentsen minden gyermek számára.
- *Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek differenciált fejlesztése.*

A fejlődés várható eredményei:

- Gyermeki szervezetük arányosan és sokoldalúan fejlődjön.
- Motoros és testi képességeik fejlődjenek.

- Erősödjön vázizomzatuk.
- Alakuljon ki a helyes testtartásuk.
- Fizikai állóképességük, ügyességük fejlődjön.
- Alakuljon megfelelően nagy – és finommozgásuk.

7. A nevelés tervezése és időkeretei

7. 1. Tervezés:

Az óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva lehet megtervezni. *A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.*

A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből illetve a négy őselemből (tűz, víz, föld, levegő) kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással kölcsönhatásban valósítható meg.

Az óvodai nevelés képességek fejlesztésére irányul, azaz az ismeretek alkalmazására tevődik a hangsúly.

A tudatos pedagógiai tevékenység igényli a tervszerű, bizonyos mértékig előre elgondolt tervezést. Folyamatosan kell formálni a tervezési munkát, hogy a gyermeki önkéntesség maximális figyelembevételével segítse az óvónőnek a biztonságot jelentő, tudatos felkészülést, odafigyelést.

A céltudatos pedagógiai munka megkívánja, hogy a fejlesztést – éves, negyedéves periódusokban – az óvónők átgondolják. Konkrét formában tervezni egy vagy két hetes periódusokban célszerű.

Egy-egy csoportnak a tervét a csoporttal foglalkozó óvónők közösen készítik el. Tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem minél több alkalommal sokoldalúan, különböző nézőpontból való megközelítésre tevődik a hangsúly. A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

Az óvónők az adott csoportra és nem korosztályokra terveznek. A nevelés folyamatosságát könnyebb biztosítani, ha felmenő rendszerben az óvodáztatás időszakában ugyanazon nevelők foglalkoznak a csoporttal.

Nevelő váltásnál a tervezéshez át kell tanulmányozni az előző évi, gyermekekre vonatkozó feljegyzéseket.

A csoportvezető óvónők kompetenciájába tartozik eldönteni, hogy a nevelési évet hogyan szakaszolják. Ők döntenek el, hogy a nevelési év kezdetén mennyi időt hagynak az óvodához, csoporthoz szoktatásra, a gyermekek spontán tevékenységekben, játékban való megfigyelésére, és mikor kezdik el a gyermekek nevelésében a komplex foglalkozások rendszerét alkalmazni.

Ajánlatos erre a feladatra a kisebb gyermekeknél két hónapot, a nagyobbaknál egy hónapot biztosítani.

A hosszú távú terv szakaszolásakor nem lehet figyelmen kívül hagyni a nyári időszak más jellegét. A nyári időszak kiemelését az indokolhatja, hogy a gyermekek többsége ilyenkor nem jár óvodába. A gyermekek nyári szünete, az óvónők szabadságolása csoportösszevonást igényel. Ez a forma nevelési szempontból nagy előnyöket jelenthet, ha a gyermekek nyári életmódját az óvónők együttműködve, céltudatosan tervezik, szervezik.

A hosszú távú tervezés

- Az óvodában a tevékenységek alapritmusát az évszakváltás adja, melyeket ünnepek és hétköznapok tagolnak.
- A tevékenységközpontú óvodai nevelésben a gyermeki tevékenységeket és ezen belül a fejlesztést mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük, és integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket. Az ismeretek koncentrikus és lineáris bővítésére való törekvést a tevékenységeknek tükrözniük kell.
- Az óvónők komplex foglalkozásokhoz tartozó műveltségi anyagot a választott program által javasolt, és a helyi óvodai program mellékletében szereplő tantárgyi programok útmutatásai szerint önállóan állítjuk össze.
- Az óvónőknek az életkor-specifikus tevékenységek megtervezésekor figyelembe kell venniük a nevelési programban felvázolt alapelveket, a gyermekek szociokulturális hátterét, a választott program irányelveit, a nevelés feltételrendszerét és az óvoda éves tervében megfogalmazott feladatokat.
- Az óvónők tervezéskor a fokozatosság, folyamatosság elvét követik.
- A tervet – ha központi utasítás másképpen nem rendelkezik – a nevelőtestület által elfogadott csoportnaplóban rögzítik.

A rövid távú tervezés

- A csoportban dolgozó óvónők az éves terv alapján egy-két hétre lebontva konkretizálják a tevékenységeket, a komplex foglalkozásokat. A tényleges feladatokat a gyermekek folyamatos megfigyelése, tevékenységük elemzése, a gyermekek élményanyaga, tapasztalatai, igényei, és az aktualitás alakítja.
- A rövid távú tervben az individuuum fejlődése, fejlesztése már konkrét formát ölt.
- A rövid távú terv egyben a nevelő vázlata is, ezért a nevelési, szervezési feladatok elvét is tartalmazza.
- Ez a terv sem képez forgatókönyvet a mindennapokban. A gyermekek spontán tevékenységei naponta alakítják a tervet. A hetes – kéthetes ciklusban felvázolt terv bővíthető, átformálható, elhalasztható. Fontos szempont, hogy a spontán gyermeki megnyilvánulásokat rendszerbe foglalja az óvónő, hogy segítsék és ne tördeljék a nevelés folyamatát. A tervezett feladatokat esetenként módosítva, de egységes koncepcióba kell foglalni. Nem válhat parttalanná a fejlesztés.

7. 2. Az óvodai élet szervezése és csoportszervezés

Óvodánkban a nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi óvodai pedagógiai program alapján történhet, és a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Az óvodában felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a köznevelési törvényben meghatározott létszámhatárok figyelembevételével.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző dokumentumok szolgálják.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek csoportokat - a lehetőség szerint – ugyanaz az óvónő páros és dajka nevelje kiscsoporttól az iskolába lépésig.

Csoportszervezés:

A gyermekek összetétele, az intézmény feltételrendszere, az óvodapedagógusok beállítódása alapján szervezhetők az óvodában – homogén és heterogén – életkorú csoportok.

A csoportlétszám kialakításánál a törvényben meghatározott csoportnormákból (férőhely, maximum – minimum létszám stb.) kell kiindulni. Az óvodában az osztott csoportok mellett sokszor szükséges kialakítani részben osztott csoportot is. Az ilyen csoportban legcélszerűbb fejlettség szerint összeválogatni a gyermekeket.

Osztatlan csoportok esetén a gyermekeket úgy kell összeválogatni, hogy a kortárs kapcsolat előnyeit megtapasztalhatta a gyermek.

A gyermekcsoportokat a mesékből, gyermekdalokból, évszakokból jól ismert nevekkel (szimbólumokkal) jelöljük – katicabogár, pillangó, méhecske.

Ennél az óvodai programnál célszerű homogén csoportok kialakítása, hiszen a szabadidős tevékenység alatt - ugyanazon időpontban több helyszínen, más korosztállyal – csoporttal együtt találkozhat a gyermek.

A választott csoportformát az óvoda éves terve határozza meg. Lehetőleg homogén, azonos életkorú, illetve a jelentkezők arányának függvényében részben osztott csoportok szervezésére törekszünk.

A gyermekek csoportba sorolása történhet:

- életkor
- fejlettség
- más speciális szempont szerint.

A harmonikus személyiségfejlődés szempontjából előny, ha a normál fejlődési ütemű és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek együtt nevelkednek. A nevelőnek értékelnie kell a „másság” megtapasztalásának a szocializációs előnyeit is.

7. 3. Napirend, hetirend

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a

különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. Az egészséges életritmus, a megszokott tevékenységek sorrendje erősítik a gyermekek biztonságérzetét, és segítik az „időben” való tájékozódását.

Rendező elv a napirend megtervezéséhez:

A napirend a gyermeki szükségletekhez igazodva segítse elő egészségnevelésüket, harmonikus személyiség-fejlesztésüket.

- A mozgást és pihenést célzó tevékenységek optimálisan váltsák egymást.
- Elégítse ki a mozgásigényt, és adjon lehetőséget regenerálódásra.
- A tevékenységek között legfontosabb a játék, amelynek kitüntetett szerepet kell biztosítani.
- A napirend értékmérője, hogy mennyi időt biztosít a gyermeknek a szabadban tartózkodásra, nyáron és télen egyaránt.
- Fontos, hogy a napirend biztonságot, támpontot és állandóságot adjon a gyermeknek, hogy segítse a szokásrendszer kialakulását. Ugyanakkor rugalmas és folyamatos legyen, kerülje a felesleges kötöttségeket.
- A napirendbe természetes módon épüljenek be a gondozási, étkezési feladatok, helyi szokások és igények.
- A napirend a gyermeki igények és az évszakok váltakozása szerint módosul. A napirendben az egyes tevékenységek időigénye rugalmasan kezelhető.
- A tevékenységközpontú óvodai nevelés programja megkívánja, hogy a napirend bizonyos részeit összehangolják a csoportok. A szabadidős tevékenységek „felügyelete”, a közösen használt munkaeszközök, a valamennyi csoport által használt helyiségek zsúfoltságának elkerülése és jobb kihasználása igényli az ilyen jellegű egyeztetéseket.

7. 3. 1. A napirend általános időkerete 10 órás óvodai nyitva tartásnál:

- Játék és szabadidős tevékenység - 5 óra
- Étkezés, pihenés - 3 óra
- Öltözködés, tisztálkodási tevékenység - 1.5 óra

- Komplex foglalkozások naponta - 10-35 perc
- (fejlettségtől függően az óvónő kompetenciájába tartozik)

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények és az évszakok, a váratlan események hatására.

7. 3. 2 Minta a komplex foglalkozások elrendezésére

	Naponta 20-30 perc	Naponta 30-35 perc
Hétfő	Mozgás Verselés - mesélés	
Kedd	Mozgás Verselés - mesélés	Külső világ tevékeny megismerése
Szerda	Mozgás Verselés - mesélés	Művészeti tevékenységek
Csütörtök	Mozgás Verselés - mesélés	Külső világ tevékeny megismerése
Péntek	Mozgás Verselés - mesélés	Művészeti tevékenységek

A csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével a foglalkozások és időkeretei megváltoztathatók.

8. Az óvoda kapcsolatai:

A kapcsolatok kiépítése a különböző nevelési szintekkel, fenntartóval, szakmai és társadalmi szervezetekkel az óvoda hatékony működéséhez elengedhetetlen. A kapcsolat kialakításában és fenntartásában fontos, hogy az óvoda nyitott és kezdeményező legyen.

Nevelési szempontból különös jelentőséggel bír az a két szintér, ahol a gyermek él, ahonnan érkezik az óvodába, illetve ahová kerül az óvodából. Ez a két szintér az óvoda és az iskola.

8. 1. Kapcsolat a családdal

A gyermek elsősorban a családban nevelődik. A gyermek nevelése, társadalmi lényé formálása a szülő elemi joga és kötelessége. Az intézményes nevelés a személyiségfejlődés szempontjából

meghatározó, de a szakirodalom a szocializáció folyamatában ma is a családot tekinti dominánsnak. Az óvoda a kitarulkozó társadalmi környezetet jelenti a gyermeknek. Meghatározó szerepe van a szülőről való leválás, önállóság és az ismeretszerzés folyamatában. A gyakorlati munka tapasztalata azt igazolja, hogy az óvodában kialakított normák, szokások csak akkor lesznek maradandóak, ha a családi háznál megerősítést nyernek. Ez megfordítva is igaz. A gyermek fejlődéséhez tehát elengedhetetlen a két nevelési szintér összhangja, együttműködése.

Az óvodánk alapvető feladata:

- A szülőkkel való kapcsolattartás, formáinak kimunkálása, igény szerinti módosítása
- A tartalmas együttműködés az eltérő kultúrát képviselő szülőkkel.
- Megkülönböztetett, tapintatos, empatikus viszony építése kiemelt figyelmet igénylő gyermekek szüleivel.
- Valamennyi szülői rétegben az érdeklődési körükhöz viszonyuló segítségnyújtás, felvilágosító munka, információcsere, érdekek és értékek egyeztetése.

Az óvoda éves terve tartalmazza azokat a rendező elveket, melyek a kapcsolattartásban a hatékonyságot segíti elő. (pl. SZMK működtetése, értekezletek, rendezvények körvonalazása, kölcsönös segítséget a nevelési-gondozási feltételek biztosításában stb.)

- Az óvónőknek a legnagyobb hangsúlyt azokra a kapcsolattartási formákra kell helyezni, melyek a család – óvoda átmenet okozta szorongást, félelem feloldását segítik.
- A szülőkkel meg kell ismertetni az óvodai nevelési programot, az óvoda működési rendjét.

Elő kell készíteni közösen a gyermekek óvodába szoktatását, az óvoda megszerettetését.

- Az óvodáskor második szakaszában legalább ennyire fontos, hogy a szülő átlássa, hogy tankötelezettségi korba lépésnél milyen mutatók indokolják 6 éves korban az iskolakezdet. Ilyen jellegű ismeretekre a szülő csak akkor tud szert tenni, ha folyamatosan kapja az információt gyermekéről, és rendszeresen konzultál a szülő-óvónővel.
- A szülői igények, érdekek számbavételét az óvoda szolgáltató jellege is indokolja. Amennyiben az alapfunkció nem sérül, igyekezni kell a szülői igények kiszolgálására, legyen az szociális vagy tehetséggondozó, felzárkóztató jellegű.

- Az óvónők kompetenciájába tartozik – az óvoda éves terve alapján – kimunkálni a család-óvoda formális és informális kapcsolatait. A konkrét formákat a csoportok éves terve rögzíti, a hatékonyságot az óvónők a kiértékelésnél elemzik.
- A szülőkkel való kapcsolattartás formái: szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt napok, nyílt ünnepek és családlátogatások.

8. 2. Kapcsolat az iskolával

Az iskolával való kapcsolattartás célja az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

A zökkenőmentes átmenet sarkköve, hogy rendelkezzenek a gyermekek azokkal a készségekkel, képességekkel, amelyekre az iskola építeni tud. A megfelelő iskolakészültségi állapot a gyermek továbbhaladása szempontjából elengedhetetlen.

Az óvodáknak a „szakvélemény” kialakításakor a gyermeki ismeret és magatartás elemzésén túl azt is elemeznie kell, hogy van-e olyan családi háttere amely átsegíti a gyermeket az akadályokon. Ideális családi háttér nélkül csak önálló, szociálisan érett és jó képességű gyermekeknek van esélyük a továbbhaladásra.

A gyermek életének első hat éve spontán módon az iskolai életet készíti elő. Ebből az időszakból azonban az iskoláskor előtti év megkülönböztetett szerepet kap. Ekkor célirányosabbá válik az iskolai életmódra nevelés, és konkrétabbá az óvónő-tanítónő között a kapcsolattartási forma. A kapcsolatot a tervszerűség jellemzi.

Az óvodának és az iskolának azonos az érdeke, mindketten az átmeneti időszak problémáinak csökkentésében érdekeltek. Az óvodapedagógusoknak az a feladata, hogy gyermekközpontú és nevelésközpontú szemléletét megtartva eredményes nevelési módszerek alkalmazásával segítse az átmenet problémáinak leküzdését. Az iskolába lépés örömteli izgalmát minden iskolára alkalmas kisgyermek átéli, ehhez a pozitív megerősítés jelentősen hozzásegíti.

Az óvodapedagógus és a tanító együttműködésében a kölcsönös tiszteletadás, a gyermekek iránt érzett felelős gondolkodás a meghatározó.

- Nagycsoportosok látogatása az iskolába az óvónővel.
- Iskolával együtt közös programokon való részvétel.
- Egymás munkájának megismerése, kölcsönös hospitálással.
- Szakmai tapasztalatcsere, a gyermekek fejlődésének nyomon követése.
- Értekezletek
- A tanítók szülői értekezlete a leendő iskolások szüleinek
- Évnyitó napján az óvó nének átadják a leendő elsősöket a tanító nének

8. 3. Kapcsolat a bölcsődével

A bölcsőde, mint az óvodába lépés előtti intézményes nevelés színtere, hasznos információkat adhat a gyermekek óvodáskor előtti fejlődéséről. Az átmenetet segíti a két intézmény és a gyermekek gondozásáért, neveléséért felelős felnőttek kapcsolatfelvétele. A befogadás gondos előkészítését a bölcsődés gyermeknél is érvényesítjük.

8. 4. Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

A közművelődési intézményekkel történő kapcsolattartás során a gyermekek olyan spontán ismeretekhez juthatnak, melyeket az óvoda nem tud nyújtani. Az ilyen jellegű intézmények programjai érintik a nevelőket, szülőket, gyermekeket egyaránt, és a társadalmi életbe való bepillantás lehetőségeit is felkínálja a gyermekeknek.

A művelődési házak, színház, könyvtár, múzeumok általában a „művészetek nyelvén szólítják meg” a gyermekeket. Fontos tehát, hogy a gyermekek – az életrendjükhöz igazodó programok esetén – látogassák ezeket az intézményeket. A kiállítások, a könyvtári beszélgetések, mesedélutánok, társadalmi ünnepek kapcsán szerzett ismeretek meghatározók a személyiségfejlődés folyamatában.

8. 5. Kapcsolattartás a fenntartóval

Mint az óvoda fenntartója rendszeres kapcsolatot tart az óvoda vezetőjével, az óvodára vonatkozó utasításokat írásban küldi.

Az óvodavezető a Polgármesteri Hivatalban rendszeresen személyesen bonyolítja az óvoda működésével kapcsolatos pénzügyi, munkaügyi és egyéb hivatalos teendőket. Részt vesz az oktatási intézményekkel kapcsolatos bizottsági és képviselőtestületi üléseken.

A közoktatási törvény néhány óvodásokat érintő speciális esetben a polgármestert, jegyzőt vagy a gyámügyi előadót jelöli meg „felelősként”. (pl. sérült gyermekek speciális intézménybe történő elhelyezése, tanköteles korba lépő gyermekek beíratása stb.)

Ezeknél az eseteknél az óvoda-fenntartó konzultációja, a munka koordinálása elengedhetetlen.

A társadalmi környezettel való kapcsolattartás szempontjából meghatározó szerepük van a település hagyományainak, rendezvényeinek, ünnepeinek.

Az óvodánk része a településnek. Fontos tehát, hogy aktívan bekapcsolódjunk a közéletbe. Az alkotó együttműködés, az információcsere, a sikerek-problémák elemzése elősegíti a pedagógusok, dajkák nagyobb anyagi és erkölcsi elismerését, megbecsülését.

8. 6. Kapcsolattartás a háziorvossal és a védőnővel

Az egészségügyi ellátás a háziorvos és a védőnő együttes szolgáltatásából áll.

Az egészségügyi ellátásban közreműködik még a fogorvos és az asszisztens.

Az ellátás tartalma:

- általános egészségügyi vizsgálat évente
- szűrővizsgálatok (szemészeti, fogászati, belgyógyászati)
- egészségügyi problémák, rendellenességek kölcsönös jelzése

A gyermekek mentálhigiénés nevelése akkor lehet teljes, ha valamennyi erre specializálódott intézmény koordinálja a feladatait.

A testi-lelki egészség megteremtését az óvoda önállóan nem képes vállalni, hiszen a gyermekkori megbetegedések kezelése, vagy a családgondozás nem kizárólag az ő kompetenciája. Az oktatási törvény és az óvodai alapprogram egyértelművé kell tenni azokat az egészségnevelési feladatokat, melyeket az orvosnak, védőnőnek vagy az óvónőnek kell ellátni.

8. 7. Gyermekvédelem

Minden óvónő feladata figyelemmel kísérni a csoportba járó gyermekek életkörülményeit, a családi környezetből adódó hátrányok csökkentését elősegíteni a gyermekek testi-lelki fejlődését gátló hatások megszüntetésére kísérletet tenni. Az ilyen jellegű tevékenység koordinálását az óvodavezető és a csoportvezető óvónők végzik, akik kapcsolatot tartanak a Gyermekjóléti Szolgálattal és a Gyámügyi előadóval. A gondozatlan, szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek esetében hatékonyabb a segítség, ha a védőnő, a gyermekjóléti szolgálat és az óvoda egyezteteti a gyermekvédelmi feladatokat.

A szakembereknek együtt kell elérniük – a fenntartó segítségével – hogy szociális, anyagi helyzete miatt egy gyermek sem betegedjen meg vagy éhezzen.

Az óvodavezető és a csoportvezető óvónők részt vesznek a gyermekvédelemmel összefüggő témában szervezett előadásokon, egyeztető tárgyalásokon. Az itt elhangzottakról beszámolnak a nevelőtestületnek.

Fontos számunkra a rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérni és jelezni a tartós hiányzást. Kiemelten kell kezelni az óvodában a baleset-elhárítást és baleset védelmet.

8. 8. Kapcsolattartás a Pedagógiai Szakszolgálattal, és egyéb szaktanácsadókkal

A szakszolgálattal való együttműködés a legfontosabb gyermekvédelmi feladatok közé tartozik, mivel egyre nagyobb számban fordulnak elő az óvodában kiemelt figyelmet igénylő gyerekek.

A szakmai szolgáltató intézményekkel a kapcsolattartási formák kettős célúak:

- Továbbképzések, szakképzések igénybevétele
- Külső kontroll beépítése a nevelőmunkába szaktanácsadók segítségével, vagy tapasztalat cserékkel.

Az óvónők által jelzett nevelési, beiskolázási szempontból problémás gyermekek vizsgálatát írásban kérjük, melyhez rövid jellemzést csatolunk. A tanácsadók véleményét hasonló módon szintén írásban kapjuk meg.

A szociálisan hátrányos helyzetű, vagy valamely területen súlyosabb lemaradással küzdő gyermekek esetében már öt éves kortól kérjük a Pedagógia Szakszolgálat véleményét, segítségét. A logopédus felmérést végez a gyermekek körében, kiszűrve a megkésett beszédfejlődésű, illetve beszédhibás gyermekeket. Hetente két alkalommal foglalkozik a rászorulókkal. A hatékonyság érdekében szorosan együttműködve a csoportos óvónővel megbeszélik a beszédkorrekció gyakorlásának lehetőségét és módját óvodán belül is.

9. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésük segítése

A köznevelés kiemelt feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

- Különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló

1. sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló
2. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló
3. kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint **hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló**

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló:

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi, vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem, vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Óvodánk alapító okiratában vállalta **az enyhe értelmi fogyatékos és a beszéd fogyatékos sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai integrált nevelését, fejlesztését.**

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti,
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg,
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, a személyiségjegyei befolyásolják.

A gyermekek fejlesztésének alapja a szakértői bizottság szakvéleménye.

A fejlesztő tevékenységet meghatározó tényezők:

A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei

Mindezek alapján a fejlesztés magában foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi képességek fejlesztését.

Az integrált fejlesztésben részt vevő óvodánk külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez. Sikerkritériumnak a gyermek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósulását az alábbiak szolgálják:

A gyermek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus:

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükségletekhez igazodó módszereket megválasztja,

- egy-egy nevelési helyzet problémamegoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus irányításait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről

9. 1. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Óvodánk az alábbi szakember szükségletet biztosítja:

- logopédus, gyógypedagógus
- Nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus
- Utazó gyógypedagógus

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, orrhangzóság stb.) illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjébe, a beszédszervek gyengeségébe, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékképek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségben az utánzóképeség gyengeségében nyilvánul meg.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex – az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó – nevelési környezetben valósulhat meg.

Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (dislexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segít az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.

Óvodánk az alábbi szakember szükségletet biztosítja:

- Logopédus/gyógypedagógus
- Nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus

- Utazó gyógypedagógus

9. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló. (2011. évi CXCV. törvény 4.§ e. bekezd.)

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolatai problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A területileg illetékes pedagógiai szakszolgálat szakvéleményében foglalt javaslat alapján az alábbi területeken (egyénenként más-más terület kap nagyobb hangsúlyt) végzünk fejlesztést:

- nagy- és finommozgások fejlesztése
- nyelv- és beszédfejlesztés
- vizuomotoros koordináció
- vizuális észlelés, figyelem
- akusztikus észlelés, figyelem
- vizuális, akusztikus emlékezet
- szerialitás
- kommunikációs készség, fejlesztés
- együttműködési készség fejlesztése
- időbeli és téri tájékozódás
- memóriafejlesztés
- grafomotoros készség fejlesztése
- feladattartás erősítése

Óvodánk az alábbi szakemberszükségletet biztosítja:

- logopédus/gyógypedagógus
- Nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus

9. 3. Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános, vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség. Programunk feladata a kiemelkedő képességű, kreatív gyermekek

felfedezése, személyiségük optimális fejlesztése, (megelőzzük a tehetségigéretnek elkallódását, felismerjük az alulteljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességeket).

Feladataink:

- felismerni a kreatív gyermekeket
- ösztönözni, motiválni kreativitásukat
- kielégíteni megismerési, elfogadási, aktivitási, biztonsági szükségleteiket
- önmagára találtatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével
- elkallódás elhárítása
- harmonikus fejlesztés
- segíteni őket a különböző helyzetekben
- az általános kreatív nevelés eszközeivel segíteni fejlődésüket

Célok a tehetséggondozásban:

a. A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása

A gyermek egy-egy területen rengeteg ismeretanyagot halmoz fel. Segítenünk kell, hogy ezeket el tudja mélyíteni.

b. A gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.

Problémák adódhatnak a pszichomotoros képességek, érzelmi-szociális érettség (egyenlőtlen fejlődés), esetleg motivációs területen is. Olyan hiányosságokat kell a „gyenge” oldalon értenünk, amelyek a tehetség fejlődését megnehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák. A gyermek esetleges gyenge oldalát mindenképpen diagnosztizálni kell, és szakember segítségével fejleszteni kell.

c. Minden terület fejlesztése

A gyermekek fejlesztése során fontosnak tartjuk

- a különleges, esetleg fejlesztésre szoruló területek mellett -, az átlagos képességek, az egész személyiség támogatását.

d. Elfogadó, a személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása.

A gyermeknek tisztában kell lennie saját értékeivel, de nem szabad, hogy túlbecsülje azt. Egy-egy kiemelkedő gyermek integrálásában segíthet néhány más intellektuális téren nem olyan kiváló társa.

Ezek a gyerekek általában jó szociális érzéssel rendelkeznek. Ilyenkor mindannyian átélhetik hogy nem csak az intellektuális kiválóság az érték.

e. A tehetség gyanús, kreatív gyermekeket a következő speciális képességek szerint próbáljuk csoportosítani:

A területek a következők lehetnek:

- kiváló rajzkészség
- zenei hallás, ritmusérzék, hangterjedelem
- természetismereti témakör
- matematikai képesség
- testi ügyesség, tánc-harmonikus mozgás, versenysportra való alkalmasság
- kiemelkedő szociális képesség
- anyanyelv-kommunikációs képesség

Célunk, hogy a kreatív, átlag feletti intellektuális és szociális képességekkel és az ehhez kapcsolódó nagyfokú motivációval rendelkező tehetség ígéreteknek olyan tanulási helyzeteket teremtsünk, ami a tág érdeklődési területüket kielégíti, illetve tovább bővíti. Közben kérdéskultúrájukat, logikus gondolkodásukat, problémamegoldó képességüket, memóriájukat és kifejezőkészségüket is fejlesztjük.

9. 4. A hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek

2013. szeptember 1-től megváltozott a HH és a HHH gyermekek meghatározása.

E szerint: (2013. évi XXVII. törvény 45. §)

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll.

- a. a szülő alacsony iskolai végzettsége
- b. a szülő alacsony foglalkoztatottsága
- c. A gyermek elégtelen lakókörnyezete, lakáskörülményei, ha félkomfortos, komfort nélküli, vagy szükséglakásba, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű az

a. rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az előbb említettek közül legalább kettő fennáll.

b. a nevelésbe vett gyermek

A hátrányos és halmozottan hátrányos gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez. (2013. évi XXVII. törvény 21.§)

9. 4. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált óvodai nevelése

Szervezési feladatok

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása
- Integrációt elősegítő csoportalakítás: arányos elosztás
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása

Nevelőtestület együttműködése

Pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

- Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

- Az óvodából iskolába való átmenet eredményességének segítése jó gyakorlatok feltárásával, adaptációs lehetőségek feltérképezésével.
- Esélyteremtés és hátránykompenzációt támogató óvodai jó gyakorlatok feltárása, adaptációs lehetőségeinek feltérképezése.

10. Az óvodánk hagyományos ünnepei, egyéb rendezvényei

Az óvoda életében kiemelkedő jelentőségűek az időről időre visszatérő közösségi események az ünnepek. Személyiségfejlesztő hatásuk fontos, hiszen egy-egy ünnep, jeles nap, de főleg az ezt megelőző tevékeny várakozás olyan erkölcsi tartalmat közvetít, amely a maga nemében pótolhatatlan.

Az ünnepek akár természeti, akár társadalmi tartalmúak akár a néphagyományban gyökereznek, kiemelkednek a hétköznapiakból. Fontos azonban, hogy az óvodás korú gyermek szintjén, természetes életmenetükbe ötvözve jelenjen meg. Az óvodai ünnepek és hagyományok a nevelőmunka szerves részét képezik. A gyermek időérzéke még fejlődőben van ebben az életszakaszban. Az ünnepvárás, az ünnepre való készülődés segíti az időben való tájékozódást.

Az ünnepek, és hétköznapiak váltakozása sajátos életritmust diktál. Emellett társadalmi normákat, szokásokat, értékeket sajátít el a gyermek. Az az érzelmi töltet, ami az ünnepvárással együtt jár, észrevétlenül rögzíti az erkölcsi szokásokat, normákat.

A társadalmi lényé válás folyamatának meghatározó sarkkövei az ünnepek, ha az a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő. Az együttlétre, szeretetre, szimbólumokra és gesztusokra tevődik a hangsúly.

Az ünnepek a szülőkkel való nyílt párbeszéd és szoros együttműködés fontos színtere. Az óvodai ünnepeknek elő kell készíteniük, bele kell simulniuk a családi ünnepekbe.

Az ünnepeknek, hagyományoknak fontos szerepe van az intézmény arculatának formálásában, és az intézmény menedzselésében is.

A szokásokat, hagyományokat ápoló ünnepek mellett az óvodában a jelképek szintjén meg kell emlékezni a társadalmi ünnepekről is. Az ünnepélyek formáját, jellegét a nevelőtestületünk az éves tervben rögzíti. A társadalmilag elfogadott nagy ünnepek mellett fontos, hogy valamennyi csoportnak legyenek saját ünnepei, szokásai, hagyományai. Ennek rendkívül nagy a közösségformáló szerepe.

A gyermekek név-és születésnapja kiemelkedik a csoport ünnepei közül.

Jeles napok, ünnepek, megemlékezések

- Az óvodánk hagyományos ünnepei: Mikulás, Karácsony, Anyák napja, Évzáró, Gyermeknap, Nagycsoportosok búcsúztatása az óvodától
- Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek: Advent, Karácsony, Farsang, Húsvét, Szület (nagycsoport)
- Nemzeti ünnepünk: Március 15.
- Nemzeti Összetartás Napja Június 4.
- Gyermeki élethez kapcsolódó szokások: névnap és születésnap köszöntése, a csoporttársak megvendéglése.
- Időszakos ünnepek, melyek adott alkalomhoz kapcsolódnak:
- Víz világnapja (március 22)
- Föld napja (április 22)
- Madarak, fák napja (május 10)
- Állatok világnapja
- **Szüreti felvonulás:** az óvoda, iskola és a falu közös rendezvénye.
- **Mikulás:** Mikulás köszöntése csoportonként.
- **Karácsony, karácsonyi készülődés:** meghitt, bensőséges készülődés az ünnepre csoportonként.
- **Farsang:** csoportonként jelmezes mulatság.
- **Március 15.:** megemlékezés a Nemzeti ünnepről egy kis műsorral a falu rendezvényén.
- **Húsvét, tavaszköszöntés:** csoportonként.
- **Anyák napi megemlékezés:** bensőséges, meghitt ünnep csoportonként.
- **Gyermeknap:** A Kölyökidő Alapítvány meghívása, részvételükkel szórakoztatják az óvodásainkat.
- **Különböző programok szervezése:** játékos versengések a szabadban.
- **Nagycsoportosok búcsúja, ballagás**
- **Kirándulások szervezése csoportonként**

12. Intézményi működés, menedzselés, erőforrások fejlesztése, hatékonysági mutatók

12. 1. Az intézményi működés struktúrája, működésének alapelvei

A Vácrátót Községi Óvoda önálló munkáltatói jogokkal rendelkező intézmény. A nevelőtestület elemző munkája szerint előre láthatólag szervezeti változtatás az elkövetkező években nem valószínű.

A közoktatási rendszer modernizációja, a helyi nevelési rendszerek kiépítése fokozza a felelősséget, kaput nyitva a pedagógiai szabadságnak.

A hatékony intézményi működés egyik alapvető feltétele, a „pedagógiai szabadság” terminológia egyértelműsítése a nevelőtestületben. A szabadság nem jelent szabadosságot, anarchiát. A pedagógiai szabadság gyakorlásának lépései:

- mérhető, ütemezhető konszenzuson alapuló cél - és feladat meghatározások,
- normák, rendező elvek szerinti szervezés,
- önmegvalósítást, önérvényesítést célzó módszerek,
- konzultációk, mérések.

A nevelőtestületnek a problémák kezelésére való törekvés, és rendező elvek szerinti munkaszervezés egyfajta kiegyensúlyozottságot ad.

Rendező elvek nélkül a vezetők és nevelők idejének nagy részét elrabolja a szervezeti működési zavarainak elhárítása.

A rendező elveket az intézmény „alapidokumentumai” tartalmazzák:

- A helyi pedagógiai program, az intézmény önmeghatározása,
- Az SZMSZ az intézményi működés törvénykönyve,
- Az éves terv, a gyakorlati munka forgatókönyve.
- Minőségirányítási program

Fontos, hogy ezekben a dokumentumokban a nevelőtestület olyan gyermekközpontú feladatokat fogalmazzon meg, melyek a gyermeki személyiség kibontakozása mellett a nevelők önmegvalósítását, önérvényesítését is szolgálják. Az óvodai légkör egyaránt függ az intézmény értékrendjétől, szabályaitól és az értékelési alapelvektől.

A program megvalósításának színvonalát, minőségét és eredményességét az óvónő személyisége, a nevelőtestület légköre és a vezető közreműködése dönti el. Az óvónővel kapcsolatban elvárás a nyitottság, a kreativitás, az érzékenység, a tolerancia és a jelenségek komplex attitűddel való megközelítése.

A nevelőtestület légköre akkor megfelelő, ha jó a közérzet, elégedettség, derű tapasztalható nap, mint nap. Ha a nevelőtestület a döntésekben részt vesz, ha kellően informált, ha elég tere nyílik az

önállóságra, kezdeményezésre. Ha a különbözőségeket, a másságot elfogadják, elviselik, tiszteletben tartják, értékelik.

Ez jellemző a mi sokszínű és mégis egységes nevelőközösségünkre!

A vezető szerepe az, hogy oly módon irányítsa ezt a kollektív tevékenységet, hogy jelentősen előmozdítsa a haladást, munkatársai fejlődését. A meglévő erőforrásokat legyen képes felhasználni (alapítvány, pályázatok).

Teremtsen kedvező légkört a problémák, ötletek felvetéséhez, serkentsse és értékelje a fejlesztő javaslatokat, irányítsa a megoldás közös keresését. Az így kialakult sajátos munkacsoport képes alkotószellemű munkával a legcélszerűbb, újfajta óvodai életet megteremteni, az óvoda egyedi arculatát kimunkálni.

12. 2. Az emberi erőforrások fejlesztése

A nevelőmunka hatékonysága nem független a nevelők képzettségétől, hozzáértésétől. A külső és belső szervezésű továbbképzés fő szempontja, hogy az egyén és az intézmény egyaránt nyerjen azzal.

A továbbképzések típusai:

- Pótló, megújító továbbképzések. Itt a cél a tudományokban való újra elmélkedés és az önművelődési igény ébren tartása.
- Szakmai státusz megváltoztatását elősegítő továbbképzés, kiegészítő főiskola, vezetőképző, stb.
- Innovációra ösztönző továbbképzések

Programfejlesztés, hatékonysági mutatók feltárása

- Az óvoda nevelési programja bár hosszú távra készül, nem tekinthető véglegesnek.
- Az elkövetkező években valamennyi nevelőnek továbbképzési feladata ismeretének gyarapítása, illetve a jelenlegi helyi program hatékonyságának mérése.
- A gyermekek fejlődését elsősorban megfigyeléses módszerrel kell nyomon követni és írásban rögzíteni a Fejlődési naplóban.
- Az éves terveciklusok értékelésekor az óvónők az értékelési szempontok szerint rögzítik az adott időszak fejlődési jellemzőit, és ezeket ütemezés szerint beszámolókkal kiegészítik szóban is a nevelőtestület előtt.

- Ezek képezik a négy éves programértékelés vázát, és ezek alapján tervezi meg a vezető óvónő a következő nevelési év feladatait.

Az éves értékelésnél rendező elv a vezető számára:

- A helyi pedagógiai programban meghatározott feladatok gyermekre szabott, differenciált teljesítésének színvonala.
- A gyermekcsoportok fejlettségi mutatói.
- A képességfejlesztés és differenciálás színvonala.
- Az óvónők munkamódszerének és közösség alkotó képességének elemzése.
- A négy éves ciklus értékelését az indokolja, hogy egy ilyen időszak alatt nyomon követhető egy gyermek teljes óvodáztatásának időszaka.

12. 3. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Iskolai életre való alkalmasság.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi, lelki és szociális** érettség, amelyek mindegyike szükséges a sikeres iskolai munkához.

- A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek 6 éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus, finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott, érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri tájékozódás fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli

mozgásfejllettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél az önkéntelen emlékezeti bevéés és felidézés. A közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevéés és felidézés, megnő a megórzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartama, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele. A cselekvő, szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi, fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. Minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtaakat alkot. Tisztán ejti a magán – és mássalhangzókat, végig tudja hallgatni és megérteni mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről. (Tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat. Azok gondozását és védelmét.
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait. Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez és megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Az óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is éretté válnak az iskolára.
 - A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és
 - a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre,
 - a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek:

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.

- Feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg. Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
- Az 3 éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

13. Érvényességi rendelkezések

A módosított nevelési program érvényes: 2014. szeptember 1-től visszavonásig.

Felülvizsgálat: a programban felvázoltak szerinti időben.

A pedagógiai program módosításának indokai lehetnek:

- törvényi változás
- szakmai indokok
- szülői igények.

A módosítás benyújtása írásban történik.

A pedagógiai program módosítása akkor valósulhat meg, ha a nevelőtestület, vagy a szülők (50%+ 1 fő) módosítási kérelmüket az óvodavezetőnek benyújtják.

14. Legitimációs záradék

Egyetértését nyilvánította: Bagyánszki Ivett,

Vácrátót Községi Óvoda Szülői Munkaközösségének Elnöke

Dátum, 2014. szeptember 1.

Elfogadta: Vácrátót, Községi Óvoda Nevelőtestülete

Dátum: 2014. szeptember 1.

Jóváhagyta: Szerencsés Istvánné intézményvezető

Dátum: 2014. szeptember 1.

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	2
A helyi programot meghatározó alapdokumentumok.....	4
Az óvodánk bemutatása.....	5
Helyzetelemzés	8
Az óvoda személyi feltételei	8

Tárgyi feltételrendszerünk.....	9
Jövőképünk.....	11
Gyermekképünk	12
Óvodaképünk	13
Az óvodai nevelés cél és feladatrendszere	13
Nevelési alapelveink	14
A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja és feladatai.....	15
A fejlesztés tartalmi eszközei.....	17
A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	17
Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése	19
Az óvodapedagógus modell szerepe	20
Az óvónő és a dajka együttműködése	21
Az egészséges életmódra nevelés.....	21
Játék és tanulási tevékenység	23
Kompetencia területek.....	27
Társas és közösségi tevékenység.....	29
Befogadás (beszoktatás).....	30
Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés	30
Munka jellegű tevékenység.....	33
Szabadidős tevékenység.....	35
Komplexitás a pedagógiai folyamatban	36
A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások	36
Anyanyelvi fejlesztés és nevelés	36
Matematikai nevelés.....	38
A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások.....	40
A külső világ tevékeny megismerése	40
Művészeti tevékenységek.....	43
Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő tevékenységek.....	49
Mozgás	49

A nevelés tervezése és időkeretei.....	51
Tervezés	51
Az óvodai élet szervezése, csoportszervezés	53
Napirend, hetirend.....	55
A napirend általános időkerete 10 órás óvodai nyitva tartásnál.....	56
Minta a komplex foglalkozások elrendezésére	56
Az óvoda kapcsolatai.....	57
Kapcsolat a családdal	57
Kapcsolat az iskolával.....	58
Kapcsolat a bölcsődével	59
Kapcsolat a közművelődési intézményekkel.....	59
Kapcsolattartás a fenntartóval	60
Kapcsolattartás a háziorvossal és védőnővel	60
Gyermekvédelem	61
Kapcsolattartás a Pedagógiai Szakszolgálattal és egyéb szaktanácsadókkal	61
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésük segítése.....	62
A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során	63
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.....	64
Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló.....	65
A hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek.....	66
A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek.....	67
Az óvodánk hagyományos ünnepei, egyéb rendezvényei	68
Intézményi működés, menedzselés, erőforrások fejlesztése, hatékonysági mutatók	70
Az intézményi működés struktúrája, működésének alapelvei	70
Az emberi erőforrások fejlesztése	71
A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére.....	72
Érvényességi rendelkezések.....	74
Legitimációs záradék	75

